

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

BEKNOPT VERSLAG

COMPTE RENDU ANALYTIQUE

PLENUMVERGADERING

SÉANCE PLÉNIÈRE

Woensdag

Mercredi

21-12-2016

21-12-2016

Avond

Soir

N-VA	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	Parti Socialiste
MR	Mouvement réformateur
CD&V	Christen-Democratisch en Vlaams
Open Vld sp.a	Open Vlaamse Liberalen en Democraten socialistische partij anders
Ecolo-Groen	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
cdH	centre démocrate Humaniste
VB	Vlaams Belang
DéFI	Démocrate Fédéraliste Indépendant
PTB-GO!	Parti du Travail de Belgique – Gauche d'Ouverture!
Vuye&Wouters	Vuye&Wouters
PP	Parti Populaire

Afkortingen bij de nummering van de publicaties :		Abréviations dans la numérotation des publications :	
DOC 54 0000/000	Parlementair stuk van de 54 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer	DOC 54 0000/000	Document parlementaire de la 54 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA	Schriftelijke Vragen en Antwoorden	QRVA	Questions et Réponses écrites
CRIV	Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)	CRIV	Version provisoire du Compte Rendu Intégral (couverture verte)
CRABV	Beknopt Verslag (witte kaft)	CRABV	Compte Rendu Analytique (couverture blanche)
CRIV	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaalde beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (witte kaft)	CRIV	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral définitif et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (couverture blanche)
PLEN	Plenum	PLEN	Séance plénière
COM	Commissievergadering	COM	Réunion de commission
MOT	Moties tot besluit van interpellaties (op beigeleurig papier)	MOT	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

<p>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</p> <p>Bestellingen :</p> <p>Natieplein 2 1008 Brussel Tel. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.dekamer.be e-mail : publicaties@dekamer.be</p>	<p>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</p> <p>Commandes :</p> <p>Place de la Nation 2 1008 Bruxelles Tél. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.lachambre.be e-mail : publications@lachambre.be</p>
--	--

INHOUD

SOMMAIRE

Berichten van verhindering	1	Excusés	1
Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 12 februari 2008 tot instelling van een nieuw algemeen kader voor de erkenning van EG-beroepskwalificaties (2183/1-3)	1	Projet de loi modifiant la loi du 12 février 2008 instaurant un nouveau cadre général pour la reconnaissance des qualifications professionnelles CE (2183/1-3)	1
<i>Algemene bespreking</i>	1	<i>Discussion générale</i>	1
<i>Bespreking van de artikelen</i>	1	<i>Discussion des articles</i>	1
Wetsontwerp houdende diverse bepalingen inzake sociale zaken (2210/1-4)	2	Projet de loi portant des dispositions diverses en matière sociale (2210/1-4)	2
<i>Algemene bespreking</i> <i>Sprekers: Éric Massin, Maggie De Block, minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid</i>	2	<i>Discussion générale</i> <i>Orateurs: Éric Massin, Maggie De Block, ministre des Affaires sociales et de la Santé publique</i>	2
<i>Bespreking van de artikelen</i>	3	<i>Discussion des articles</i>	3
Wetsontwerp betreffende de verbetering van de bijzondere opsporingsmethoden en bepaalde onderzoeksmethoden met betrekking tot internet- en elektronische en telecommunicaties (1966/1-10)	3	Projet de loi relatif à l'amélioration des méthodes particulières de recherche et de certaines mesures d'enquête concernant Internet, les communications électroniques et les télécommunications (1966/1-10)	3
<i>Algemene bespreking</i> <i>Sprekers: Özlem Özen, Christian Brotcorne, Koen Geens, minister van Justitie</i>	3	<i>Discussion générale</i> <i>Orateurs: Özlem Özen, Christian Brotcorne, Koen Geens, ministre de la Justice</i>	3
<i>Bespreking van de artikelen</i>	9	<i>Discussion des articles</i>	9
Wetsontwerp tot wijziging van de rechtspositie van de gedetineerden en van het toezicht op de gevangenen en houdende diverse bepalingen inzake justitie (1986/1-11)	10	Projet de loi modifiant le statut juridique des détenus et la surveillance des prisons et portant des dispositions diverses en matière de justice (1986/1-11)	10
- Wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van strafvordering teneinde in de mogelijkheid te voorzien om tot de verwijzing door de raadkamer de anonimiteit te bewaren van de officieren en agenten van gerechtelijke politie tegen wie een klacht met burgerlijke partijstelling is ingediend (1036/1)	10	- Proposition de loi modifiant le Code d'instruction criminelle en vue de prévoir la possibilité de conserver l'anonymat des officiers et agents de police judiciaire visés par une plainte avec constitution de partie civile jusqu'au renvoi par la chambre du conseil (1036/1)	10
- Wetsvoorstel betreffende de onafhankelijkheid en de werking van de organen van toezicht op het gevangeniswezen (1178/1)	10	- Proposition de loi concernant l'indépendance et le fonctionnement des organes de surveillance pénitentiaire (1178/1)	10
- Wetsvoorstel tot invoeging van een artikel 458ter in het Strafwetboek, teneinde het beroepsgeheim op te heffen bij kennis van informatie waaruit blijkt dat het gevaar voor terroristische misdrijven groot is (1914/1)	10	- Proposition de loi insérant un article 458ter dans le Code pénal, levant le secret professionnel en cas de connaissance d'informations relatives au danger grave d'infractions terroristes (1914/1)	10
<i>Algemene bespreking</i>	10	<i>Discussion générale</i>	10

<i>Sprekers: Özlem Özen</i> , rapporteur, Christian Brotcorne , Olivier Maingain , Koen Geens , minister van Justitie		<i>Orateurs: Özlem Özen</i> , rapporteur, Christian Brotcorne , Olivier Maingain , Koen Geens , ministre de la Justice	
<i>Bespreking van de artikelen</i>	18	<i>Discussion des articles</i>	18
Wetsontwerp tot wijziging van de artikelen 335 en 335ter van het Burgerlijk Wetboek betreffende de wijze van naamsoverdracht aan het kind (2220/1-4)	18	Projet de loi modifiant les articles 335 et 335ter du Code civil relatifs au mode de transmission du nom à l'enfant (2220/1-4)	18
- Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, met betrekking tot de toekenning van de familienaam (1743/1)	18	- Proposition de loi modifiant le Code civil en ce qui concerne l'attribution du nom de famille (1743/1)	18
- Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, met het oog op de totstandbrenging van gelijkheid tussen mannen en vrouwen bij de wijze van naamsoverdracht aan het kind (2014/1)	18	- Proposition de loi modifiant le Code civil en vue d'instaurer l'égalité de l'homme et de la femme dans le mode de transmission du nom à l'enfant (2014/1)	18
- Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, teneinde te voorzien in gendergelijkheid bij de overdracht van de naam aan het kind (2145/1)	19	- Proposition de loi modifiant le Code civil en vue d'instaurer l'égalité de l'homme et de la femme dans le mode de transmission du nom à l'enfant (2145/1)	19
<i>Algemene bespreking</i>	19	<i>Discussion générale</i>	19
<i>Sprekers: Karine Lalieux</i> , rapporteur, Muriel Gerkens , Olivier Maingain , Christian Brotcorne , Benoît Friart , Damien Thiéry , Koen Geens , minister van Justitie, Elke Sleurs , staatssecretaris - Armoede - Gelijke Kansen - Personen met een beperking - Wetenschapsbeleid - Grote Steden		<i>Orateurs: Karine Lalieux</i> , rapporteur, Muriel Gerkens , Olivier Maingain , Christian Brotcorne , Benoît Friart , Damien Thiéry , Koen Geens , ministre de la Justice, Elke Sleurs , secrétaire d'État - Pauvreté - Égalité des chances - Personnes handicapées - Politique scientifique - Grandes villes	
<i>Bespreking van de artikelen</i>	24	<i>Discussion des articles</i>	24

PLENUMVERGADERING

van

WOENSDAG 21 DECEMBER 2016

Avond

SÉANCE PLÉNIÈRE

du

MERCREDI 21 DÉCEMBRE 2016

Soir

De vergadering wordt geopend om 20.29 uur en voorgezeten door de heer Siegfried Bracke.

Aanwezig bij de opening van de vergadering zijn de ministers van de federale regering: de heer Koen Geens en mevrouw Maggie De Block.

Berichten van verhindering

Gezondheidsredenen: Maya Detiège, Vanessa Matz, Luk Van Biesen, Vincent Van Quickenborne

Federale regering

Nihil

01 Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 12 februari 2008 tot instelling van een nieuw algemeen kader voor de erkenning van EG-beroepskwalificaties (2183/1-3)

Algemene bespreking

De **voorzitter**: Mevrouw Jadin, rapporteur, verwijst naar het schriftelijk verslag.

De algemene bespreking is gesloten.

Bespreking van de artikelen

Wij vatten de bespreking aan van de artikelen. De door de commissie aangenomen tekst geldt als basis voor de bespreking. (Rgt 85, 4) (2183/3)

Het wetsontwerp telt 35 artikelen.

Er werden geen amendementen ingediend.

De artikelen 1 tot 35 worden artikel per artikel aangenomen.

La séance est ouverte à 20 h 29 par M. Siegfried Bracke, président.

Ministres du gouvernement fédéral présents lors de l'ouverture de la séance: M. Koen Geens et Mme Maggie De Block.

Excusés

Raisons de santé: Maya Detiège, Vanessa Matz, Luk Van Biesen, Vincent Van Quickenborne

Gouvernement fédéral

Nihil

01 Projet de loi modifiant la loi du 12 février 2008 instaurant un nouveau cadre général pour la reconnaissance des qualifications professionnelles CE (2183/1-3)

Discussion générale

Le **président**: Mme Kattrin Jadin, rapporteur, renvoie à son rapport écrit.

La discussion générale est close.

Discussion des articles

Nous passons à la discussion des articles. Le texte adopté par la commission sert de base à la discussion. (Rgt 85, 4) (2183/3)

Le projet de loi compte 35 articles.

Aucun amendement n'a été déposé.

Les articles 1 à 35 sont adoptés article par article.

De bespreking van de artikelen is gesloten. De stemming over het geheel zal later plaatsvinden.

La discussion des articles est close. Le vote sur l'ensemble aura lieu ultérieurement.

02 Wetsontwerp houdende diverse bepalingen inzake sociale zaken (2210/1-4)

02 Projet de loi portant des dispositions diverses en matière sociale (2210/1-4)

Algemene bespreking

Discussion générale

De **voorzitter**: Mevrouw Willaert en de heer Spooren, rapporteurs, verwijzen naar het schriftelijk verslag.

Le **président**: Mme Evita Willaert et M. Jan Spooren, rapporteurs, renvoient à leur rapport écrit.

02.01 **Éric Massin** (PS): De 23 amendementen werden tien minuten vóór de stemming in de commissie ingediend. Dat is geen manier van doen.

02.01 **Éric Massin** (PS): Les 23 amendements ont été déposés dix minutes avant le vote en commission. Ce n'est pas correct.

In artikel 28 van het wetsontwerp houdende diverse bepalingen wordt een koninklijk besluit bekrachtigd waarvan wij de tekst niet ontvangen hadden. Er werd ons meegedeeld dat het over een beperkt aantal wijzigingen ging, wat niet bleek te kloppen. Een van de wijzigingen heeft een aanpassing tot gevolg van de referteperiode voor de bedragen waarop de uitkeringstrekkers aanspraak kunnen maken, ongeacht of ze een arbeidsongeschiktheidsuitkering of een werkloosheidsuitkering ontvangen.

L'article 28 du projet de loi Dispositions diverses confirme un arrêté royal, dont nous ne disposons pas. On nous a précisé qu'il n'y avait pas beaucoup de modifications, ce qui était faux. Une de ces modifications entraîne un changement de la période de référence pour les montants auxquels peuvent prétendre les allocataires, qu'ils bénéficient d'une indemnité d'incapacité de travail ou d'une allocation de chômage.

Een andere wijziging betreft de uitsluiting van premies en voordelen als ze niet afhangen van het aantal werkdagen. Dit kan leiden tot een wijziging van het bedrag dat arbeidsongeschikte personen of werklozen krijgen.

Une autre modification est l'exclusion des primes et avantages s'ils sont indépendants du nombre de jours de travail. Cela peut entraîner une modification du montant perçu par les personnes en incapacité de travail ou au chômage.

De overuren zullen enkel in rekening worden gebracht als ze lager zijn dan of gelijk aan 10% van het loon, in plaats van 10% van de regelmatig gepresteerde uren, wat de vroegere referentie was.

Les heures supplémentaires ne seront prises en compte que si elles sont inférieures ou égales à 10 % du salaire, à la place de celles régulièrement prestées – ce qui était l'ancienne référence.

We zullen tegen dit wetsontwerp stemmen, dat de kwetsbaarsten treft.

Nous voterons contre ce projet de loi qui s'attaque aux plus fragiles.

02.02 Minister **Maggie De Block** (Nederlands): Het advies van de Raad van State werd meteen aan het commissiesecretariaat doorgegeven, nog tijdens de besprekingen. Het KB werd pas een dag voor de commissievergadering door de Koning ondertekend, namelijk op 13 december 2016.

02.02 **Maggie De Block**, ministre (en néerlandais): L'avis du Conseil d'État a été transmis sans tarder au secrétariat de la commission alors que les débats étaient encore en cours. L'arrêté royal n'a été signé par le Roi que la veille de la réunion de commission, le 13 décembre 2016.

Alles wat de heer Massin aanhaalt, werd in de commissie besproken. Ik zie dus geen probleem in de uitvoering van dit ontwerp.

Tout ce que dit M. Massin a été examiné par la commission. Je ne vois donc pas en quoi l'exécution de ce projet de loi poserait problème.

De **voorzitter**: Mijnheer Massin, u hebt een aantal opmerkingen geformuleerd die te maken hebben met de werking van het Parlement. Daar is de minister niet verantwoordelijk voor, maar ik begrijp u en geef toe dat bepaalde opmerkingen gegrond zijn.

Le **président**: Monsieur Massin, vous avez émis certaines remarques qui touchent au travail parlementaire. La ministre n'en est pas responsable, mais je comprends et reconnais le bien-fondé de certaines.

02.03 Minister **Maggie De Block** (*Nederlands*): Ook de voorzitter van de commissie heeft terecht gezegd dat het geen gewoonte mag worden om amendementen zo laat in te dienen. Het kwam door het laattijdige advies van een aantal belanghebbenden, waaronder de sociale partners. Maar ik ben het er natuurlijk mee eens dat het niet de goede gang van zaken is.

02.04 **Éric Massin** (PS): Ik ben mij bewust van de moeilijkheden maar amendementen ontvangen tien minuten voor de stemming is gewoon niet mogelijk. Wij hebben gestemd zonder de tekst te zien. Geen enkele datum was vermeld voor het koninklijk besluit. Dit is niet normaal.

De **voorzitter**: De algemene bespreking is gesloten.

Bespreking van de artikelen

Wij vatten de bespreking aan van de artikelen. De door de commissie aangenomen tekst geldt als basis voor de bespreking. (Rgt 85, 4) (2210/4)

Het wetsontwerp telt 47 artikelen.

Op artikel 36 is een amendement ingediend en goedgekeurd dat door een technisch mankement niet werd gedrukt. In artikel 36, het vroegere artikel 28, staat op het einde: "met uitwerking op 1 oktober 2016". Dat wordt geschrapt.

Er werden geen amendementen ingediend.

De artikelen 1 tot 47 worden artikel per artikel aangenomen.

De bespreking van de artikelen is gesloten. De stemming over het geheel zal later plaatsvinden.

03 **Wetsontwerp betreffende de verbetering van de bijzondere opsporingsmethoden en bepaalde onderzoeksmethoden met betrekking tot internet- en elektronische en telecomunicaties (1966/1-10)**

Algemene bespreking

De **voorzitter**: De heer Calomne en mevrouw Uyttersprot, rapporteurs, verwijzen naar het schriftelijk verslag.

03.01 **Özlem Özen** (PS): Dat men probeert onze wetgeving aan te passen aan de technologische evoluties, is een goede zaak, maar er moet een

02.03 **Maggie De Block**, ministre (*en néerlandais*): La présidente de la commission a raison de dire qu'il ne faut pas que le dépôt tardif d'amendements devienne une habitude. Cette situation s'explique par le fait qu'un certain nombre de parties prenantes, dont les partenaires sociaux, ont tardé à rendre leur avis. Mais je suis évidemment d'accord avec elle, cette manière de fonctionner n'est pas bonne.

02.04 **Éric Massin** (PS): Je suis conscient des difficultés mais recevoir des amendements dix minutes avant le vote, ce n'est pas possible. Nous avons voté sans avoir le texte. Aucune date n'était indiquée pour l'arrêté royal. Ce n'est pas normal.

Le **président**: La discussion générale est close.

Discussion des articles

Nous passons à la discussion des articles. Le texte adopté par la commission sert de base à la discussion. (Rgt 85, 4) (2210/4)

Le projet de loi compte 47 articles.

Un amendement présenté à l'article 36 et qui a été adopté, n'a pas été imprimé en raison d'un problème technique. On peut lire à l'article 36, l'ancien article 28, "avec effet le 1er octobre 2016". Ces mots sont supprimés.

Aucun amendement n'a été déposé.

Les articles 1 à 47 sont adoptés article par article.

La discussion des articles est close. Le vote sur l'ensemble aura lieu ultérieurement.

03 **Projet de loi relatif à l'amélioration des méthodes particulières de recherche et de certaines mesures d'enquête concernant Internet, les communications électroniques et les télécommunications (1966/1-10)**

Discussion générale

Le **président**: M. Calomne et Mme Uyttersprot, rapporteurs, renvoient au rapport écrit.

03.01 **Özlem Özen** (PS): L'objectif de moderniser notre législation pour l'adapter aux évolutions technologiques est louable. Il faut trouver un

evenwicht worden gevonden tussen de behoeften op het gebied van de openbare veiligheid en de vrijwaring van onze grondrechten en fundamentele vrijheden.

La Ligue des droits de l'Homme en de orden van balies hebben ons gewaarschuwd. Sommigen hebben de term "politiestaat" in de mond genomen, een toestand waarin we dreigen terecht te komen indien er geen sanctie- en beschermingsregelingen worden ingevoerd.

Ik wil, zoals iedereen hier, de criminaliteit en het terrorisme bestrijden, maar niet ten koste van onze individuele vrijheden. Op grond van deze tekst kan de observatietermijn worden verhoogd tot drie maanden en kunnen de ordediensten in de woning van een burger binnendringen zonder diens medeweten en er voorwerpen uit meenemen.

Er wordt een zeer soepele regeling ingesteld voor de infiltratie via internet en de mogelijkheid om een informaticasysteem te doorzoeken zonder controle door de onderzoeksrechter of de procureur des Konings.

Het wetsontwerp maakt een onevenredige inmenging in het privéleven van de burgers mogelijk zonder dat de onontbeerlijke beveiligingen zijn ingebouwd. Die methoden zouden moeten worden voorbehouden voor vrij zware feiten. Zulke maatregelen zijn voorts verre van efficiënt en bovendien gaat het over technieken die de Staat zeer veel kosten.

Het wetsontwerp voorziet in een gevaarlijke verschuiving van de bevoegdheden van de onderzoeksrechter naar het parket en de politie. Die verschuiving is begonnen in het kader van het zogenaamde Potpourri II-wetsontwerp. De onderzoeksrechter staat echter borg voor de inachtneming van de fundamentele rechten van de burgers.

De regering heeft op de valreep amendementen ingediend waardoor de onderzoeksrechter gedurende een onveranderlijke termijn van 72 uur buiten pel wordt gezet wanneer iemand op heterdaad wordt betrapt op een terroristisch misdrijf. En gedurende die tijd kan de procureur des Konings maatregelen opleggen die de privacy aantasten.

We kunnen niet alles aanvaarden in naam van de strijd tegen het terrorisme. Als men de bevoegdheden van de onderzoeksrechter uitholt, tast men de rechten van zowel slachtoffers als verdachten aan. De advocaat zal meer moeten

équilibre entre les besoins de sécurité publique et la préservation de nos droits et libertés fondamentaux.

La Ligue des droits de l'Homme et les ordres des barreaux nous ont mis en garde. Certains ont parlé d'État policier vers lequel nous risquons de nous diriger si des mécanismes de sanction et de protection ne sont pas mis en place.

J'entends, comme vous, lutter contre la criminalité et le terrorisme mais sans sacrifier nos libertés individuelles. Ce texte permet d'augmenter le délai d'observation à trois mois et donne la possibilité aux forces de l'ordre de pénétrer au domicile d'un citoyen à son insu et d'y prélever des objets.

Il instaure un régime très souple pour l'infiltration sur internet et la possibilité de fouiller un système informatique sans contrôle du juge d'instruction ou du procureur du Roi.

Il permet une ingérence disproportionnée dans la vie privée, sans les indispensables garanties. Ces méthodes devraient être réservées à une criminalité dangereuse. De telles mesures ne sont pas non plus efficaces et font recourir à des techniques très coûteuses pour l'État.

Le projet fait glisser dangereusement les pouvoirs du juge d'instruction vers ceux du parquet et de la police. Cette tendance est apparue avec le "pot-pourri II". Or le juge d'instruction est le garant des droits fondamentaux des citoyens.

Le gouvernement a déposé des amendements de dernière minute, laissant le juge d'instruction hors jeu pendant un délai invariable de 72 heures en cas de flagrant délit d'infraction terroriste. Et pendant ce temps, le procureur du Roi peut ordonner des mesures attentatoires à la vie privée.

On ne peut pas tout accepter au nom de la lutte contre le terrorisme. Défaire les compétences du juge d'instruction diminue les droits des victimes et des suspects. L'avocat devra contrôler davantage, cela coûtera plus cher au justiciable et freinera le

controleren, wat de justitiabele meer zal kosten en de toegang tot de rechtspraak zal belemmeren.

Men ondergraaft het beroepsgeheim van advocaten en artsen: afgeluisterde gegevens zullen kunnen worden geraadpleegd. Dat is je reinste achteruitgang die het onontbeerlijke vertrouwen tussen de burger en die beroepsbeoefenaars verzwakt.

03.02 Christian Brotcorne (cdH): Uiteraard moet het Wetboek van strafvordering aan de technologische evolutie aangepast worden maar men kan niet eender wat doen. Schieten de voorgestelde teksten het doel niet voorbij? Ze doen op onevenredige wijze afbreuk aan de grondrechten.

Er vindt een onaanvaardbare verschuiving plaats van de bevoegdheid van de onderzoeksrechter naar die van de procureur des Konings, zonder dat we een globaal beeld hebben van wat ervan over zal blijven.

De Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer vond de oorspronkelijke tekst aanvaardbaar maar ze was niet op de hoogte van de amendementen die de meerderheid heeft ingediend.

Voor het Europees Hof moet de inmenging in het privéleven proportioneel zijn en mag ze nooit willekeurig zijn. Elke nationale bepaling moet voldoende helder en precies zijn om op passende wijze aan te geven in welke omstandigheden en onder welke voorwaarden de overheidsinstantie ertoe wordt gemachtigd tot heimelijke zoekingen over te gaan.

Uw wetsontwerp maakt heimelijke zoekingen in gegevens van advocaten en artsen mogelijk. Het beroepsgeheim is nochtans de hoeksteen van de vertrouwensrelatie die er bij deze beroepen moet zijn. De gegevens zullen worden bewaard bij de griffies om eventueel te worden gebruikt. Uw tekst geeft geen enkele aanvaardbare rechtvaardiging.

Net zoals in andere ontwerpen worden er in het voorliggend ontwerp bevoegdheden ontnomen van de onafhankelijke en onpartijdige onderzoeksrechter ten voordele van het openbaar ministerie. La Ligue des droits de l'Homme was niet op de hoogte van de amendementen maar heeft ook al op die gevaarlijke tendens gewezen.

U zegt dat men de functie van onderzoeksrechter een nieuwe invulling geeft zodat hij zich op de

recours à la justice.

On s'attaque au secret professionnel des avocats et des médecins: les données ayant fait l'objet d'écoutes pourront être consultées. C'est une pure régression qui fragilise l'indispensable confiance entre le citoyen et ces professionnels.

03.02 Christian Brotcorne (cdH): Bien sûr, il faut adapter le Code d'instruction criminelle à l'évolution technologique, mais on ne peut pas faire n'importe quoi. Les textes proposés ne dépassent-ils pas l'objectif? Ils portent une atteinte disproportionnée aux droits fondamentaux.

On observe un glissement inacceptable des pouvoirs du juge d'instruction vers ceux du procureur du Roi, sans vue globale sur ce qu'il en restera.

La Commission de la protection de la vie privée a trouvé admissible votre texte initial mais elle ne connaissait pas les amendements déposés par la majorité.

Pour la Cour européenne, l'ingérence dans la vie privée doit être proportionnelle et jamais arbitraire. Toute disposition nationale doit être suffisamment claire et précise pour indiquer à tous, de manière adéquate, dans quelles circonstances elle habilite la puissance publique à recourir à des mesures de recherches secrètes.

Votre projet permet la recherche en secret dans les données des avocats et des médecins. Le secret professionnel est pourtant la pierre angulaire de la relation de confiance qui doit exister avec ces professionnels. Ces données seront conservées aux greffes pour être éventuellement utilisées. Votre texte ne donne aucune justification acceptable.

Comme d'autres, ce projet dépossède le juge d'instruction indépendant et impartial au profit du ministère public. La Ligue des droits de l'Homme n'a pas eu connaissance des amendements mais pointait déjà cette tendance dangereuse.

Vous dites qu'on réoriente la fonction du juge d'instruction pour lui permettre de s'intéresser aux

essentie kan concentreren. U dreigt echter het broze evenwicht tussen de naleving van de grondrechten en het evenredigheidsbeginsel dat de inmenging in die rechten legitimeert te verstoren.

U herhaalt dat de instemming van de onderzoeksrechter vereist blijft bij huiszoekingen en telefoontap en dat elke individuele maatregel met redenen zal moeten worden omkleed. Dat betwijfel ik.

Die maatregelen gaan te ver. Er zullen immers huiszoekingen kunnen worden uitgevoerd zonder bevel of toezicht van de onderzoeksmagistraat. Doordat ze geen onderzoeken meer zullen gelasten of opvolgen, zullen de onderzoeksrechters beslissingen moeten nemen zonder dossierkennis. De onderzoeksrechter moet degene blijven die de af luister-, huiszoekings-, observatie- of infiltratiemaatregelen oplegt.

Toch moet op basis van uw systeem de onderzoeksrechter, die de grond van het dossier niet zal kennen, systematisch om machtiging worden verzocht. Een en ander leidt niet tot (tijds)besparing en komt ook de doeltreffendheid niet ten goede.

Ik wil dat de rollen van het parket en de onderzoeksrechter worden herzien in het kader van een algemene hervorming, waarover wij ons kunnen uitspreken. In plaats daarvan ontfutselt u de onderzoekrechters hun bevoegdheden om ze aan het parket te geven, zonder verdere controle. U gaat zelfs verder: amendementen zorgen ervoor dat het parket meer macht krijgt op het gebied van bijzondere opsporingsmethoden. De Raad van State bevestigt dat het opzoeken in een computersysteem gelijkstaat met een inmenging in de persoonlijke levenssfeer.

In het ontwerp worden bevoegdheden die cruciaal zijn voor de proportionaliteitstoets overgeheveld van de onderzoeksrechter naar het openbaar ministerie. U hebt gezegd dat we er niet mogen van uitgaan dat het parket minder onafhankelijk is dan de onderzoeksrechter.

Het is nochtans waar, want de onderzoeksrechter voert het onderzoek à charge en à décharge. U kunt noch de hiërarchische organisatie van het parket noch het gezag van de minister van Justitie negeren. De procureur des Konings machtigen om, in geval van betrapting op heterdaad, alle maatregelen te gelasten bedoeld in de artikelen 88*bis* en 90*ter* van het Wetboek van strafvordering, zonder bekrachtiging door de onderzoeksrechter, gaat dan ook voorbij aan de

choses essentielles. Mais vous risquez de faire voler en éclats l'équilibre fragile entre respect des droits fondamentaux et proportionnalité légitimant des ingérences dans ces droits.

Vous répétez que le consentement du juge d'instruction restera le même en cas de perquisitions ou d'écoutes téléphoniques; que chaque mesure individuelle devra être motivée. J'en doute.

Ces mesures vont trop loin. Elles reviennent à effectuer des perquisitions sans mandat ni contrôle du magistrat instructeur. N'étant plus à l'initiative ou au suivi des enquêtes, les juges d'instruction devront prendre des décisions sans avoir la maîtrise des dossiers. Le juge d'instruction doit rester celui qui ordonne les mesures d'écoute, de perquisition, d'observation ou d'infiltration.

Or, votre système impose l'autorisation systématique d'un juge d'instruction qui ne connaîtra pas le fond du dossier. On n'y gagnera ni en temps, ni en efficacité, ni en argent.

Je souhaite que la modification des rôles du parquet et du juge d'instruction se fasse dans une réforme globale dont nous pourrions débattre. Mais vous détricotez de manière insidieuse les compétences du juge d'instruction au profit du parquet, sans plus de contrôle. Vous allez même plus loin avec les amendements qui lui donnent plus de pouvoir dans les méthodes particulières de recherche. Le Conseil d'État confirme que la recherche dans un système informatique est une ingérence dans le respect de la vie privée.

Ce projet transfère au ministère public des compétences du juge d'instruction essentielles au contrôle de la proportionnalité. Vous avez estimé qu'il n'était pas sain que nous considérions que le parquet soit moins indépendant que le juge d'instruction.

C'est pourtant vrai, car le juge d'instruction instruit à charge et à décharge. Vous ne pouvez nier l'organisation hiérarchique du parquet ni l'autorité du ministre de la Justice. Dès lors, autoriser le procureur du Roi à ordonner, en cas de flagrant délit, toutes les mesures visées aux articles 88*bis* et 90*ter* du Code d'instruction criminelle sans confirmation d'un juge d'instruction dépasse une juste proportionnalité entre la lutte contre le terrorisme et les droits de la défense et de la vie

juiste evenredigheid tussen de strijd tegen het terrorisme en de rechten van verdediging en voor de privacy. We willen een controle, en wie is er daarvoor beter geplaatst dan een onderzoeksrechter?

De amendementen hebben de macht van de procureur des Konings versterkt om nieuwe aanslagen te voorkomen. Maar is dat relevant voor alle terroristische misdrijven bedoeld in artikel 137, § 2 en § 3 van het Wetboek van strafvordering?

De termijn van 72 uur begint te lopen op het moment dat het misdrijf wordt gepleegd, waardoor de procureur des Konings een grote beoordelings- en handelingsbevoegdheid krijgt.

Indien de voorgeschreven modaliteiten niet in acht worden genomen, worden de handelingen echter niet nietig. U hebt die kritiek van tafel geveegd en erop gewezen dat er bij de publieke opinie niet veel begrip bestaat voor nietigheden die gevolgen hebben voor een volledig strafdossier. U wees er bovendien op dat de Antigoon-rechtspraak ruimschoots volstaat om een antwoord te bieden op eventuele nietigheden.

Die nietigheidssanctie is evenwel noodzakelijk indien de voor die heimelijke zoekingen onontbeerlijke voorwaarden niet in acht worden genomen. De vertegenwoordiger van de OVB heeft daarop gewezen. Bovendien is het ontbreken van sancties voor de politie een vrijgeleide om buiten het wettelijke kader te opereren. Mijn fractie wenst niet bij dergelijke uitwassen betrokken te zijn. Om die reden zullen we de tekst niet steunen, hoewel we aanvankelijk de bedoeling hadden de slagkracht van onze politie en gerechtelijke diensten aan te passen aan de nieuwe technologieën. U hebt van dit wetsontwerp gebruikgemaakt om veel verder te gaan, waardoor onze rechtsstaat op de helling komt te staan.

03.03 Minister **Koen Geens** (*Frans*): Dit wetsontwerp bevat slechts één punt dat betrekking heeft op een gedeeltelijke bevoegdheidsoverdracht naar het parket: de niet-heimelijke zoeking in een informaticasysteem. Daarin hebben de bevoegdheidsoverdrachten louter betrekking op de uitbreiding zonder extra valse sleutel naar de cloud of externe servers. Voorts is er het amendement dat het parket een tijdelijke bevoegdheid geeft om telefoontap te gelasten wanneer iemand op heterdaad op een terroristisch misdrijf wordt betrapt. Er is dus geen algemene overdracht van bevoegdheden naar de procureur des Konings ten koste van de onderzoeksrechter.

privée. Nous demandons un contrôle, et qui y est mieux habilité qu'un juge d'instruction?

Les amendements ont augmenté le pouvoir du procureur du Roi pour prévenir de nouveaux attentats. Mais est-ce pertinent pour toutes les infractions terroristes prévues à l'article 137, § 2 et § 3, du Code d'instruction criminelle?

Le délai de 72 heures débute au moment où l'infraction est commise, laissant ainsi un large pouvoir d'appréciation et d'action au procureur du Roi.

Cependant si les modalités d'action prévues n'étaient pas respectées, aucune sanction de nullité ne viendrait les frapper. Vous avez balayé cette critique en décidant que l'opinion publique n'admet pas les nullités radicales et avez affirmé que la jurisprudence Antigone était largement suffisante pour envisager d'éventuelles nullités.

Cette sanction est pourtant nécessaire si les conditions indispensables aux "recherches secrètes" dans le système informatique n'étaient pas respectées, comme le recommande le représentant de l'OVB. En outre, en l'absence de sanction, la police se sent libre d'agir en dehors du prescrit légal. Mon groupe ne souhaite pas être associé à une telle dérive. Dès lors, nous ne soutiendrons pas ce texte malgré la volonté initiale d'adapter la capacité d'intervention de nos forces de police et judiciaire aux technologies nouvelles. Vous avez profité de ce projet de loi pour aller bien au-delà, au péril de notre État de droit.

03.03 **Koen Geens**, ministre (*en français*): Ce projet de loi ne contient qu'un seul élément transférant une partie de la compétence vers le parquet, à savoir la recherche non secrète dans un système informatique. Dans celle-ci, les déplacements ne concernent que l'extension sans fausse clé supplémentaire au *cloud* ou à des serveurs externes. À cela s'ajoute l'amendement qui donne au parquet une compétence temporaire d'ordonner une écoute téléphonique lors d'un flagrant délit d'attaque terroriste. Il n'y a donc pas de transfert général de compétences vers le procureur du Roi au détriment du juge d'instruction.

Mijnheer Brotcorne, u bent geen voorstander van een aanpassing van het complexe evenwicht dat sinds de 19de eeuw tussen het parket en de onderzoeksrechter bestaat. Mijn bedoeling is dat die laatste, die in een bepaalde zaak bepaalde bijzondere onderzoeksmiddelen zou toestaan, steeds dezelfde persoon zou zijn opdat hij zich vertrouwd zou kunnen maken met het dossier, met meer tijd en afstand dan vandaag het geval is.

Met de inbeslagname van het informaticasysteem, die een autonome politionele bevoegdheid zou worden, wordt de rechtspraak van het Hof van Cassatie in de wet geconsolideerd. In zijn arrest van 11 februari 2015 oordeelt het Hof dat het uitlezen van het geheugen van een mobiele telefoon een maatregel is die voortvloeit uit de inbeslagname, die kan worden uitgevoerd in het kader van een opsporingsonderzoek zonder andere vormvereisten dan die welke voor die onderzoekshandeling zijn bepaald.

De bijkomende mogelijkheden inzake het inzage-recht van de procureur des Konings zijn verantwoord, aangezien er na de opening van gesloten voorwerpen waarmee de verdachte kon worden geïdentificeerd, een huiszoeking moet worden gevraagd. Als er geen belastend materiaal wordt gevonden, kunnen er dankzij die mogelijkheid elementen à décharge worden gebruikt.

De geldigheidstermijn van de machtiging voor de observatie werd verlengd tot drie maanden, omdat de termijn van een maand in 65% van de gevallen door de onderzoeksrechter werd verlengd, met de nodige administratieve rompslomp tot gevolg. De onderzoeksrechter kan nog altijd een machtiging verstrekken voor een kortere termijn.

Ik heb onlangs in Leuven de verdediging van een thesis over de onderzoeksmethoden bijgewoond. De promovenda stelde voor om een algemene term te hanteren. Dat zou een interessante piste kunnen zijn in het kader van de uiteindelijke versie van het Wetboek van strafvordering. We hebben in die richting gedacht, maar vreesden voor een schending van het legaliteitsbeginsel.

Het zou gemakkelijker zijn om de proportionaliteit en de instantie die het onderzoek moet toestaan vast te stellen als het onderzoek generiek gedefinieerd wordt.

Met een generieke definitie zou men gelijke tred kunnen houden met de technologische evolutie.

03.04 Özlem Özen (PS): Ik ben het niet met u eens dat er slechts één bevoegdheid van de

Monsieur Brotcorne, vous n'êtes pas favorable à une modification de l'équilibre complexe, datant du XIXème siècle, entre le parquet et le juge d'instruction. Mon but est que ce dernier, qui autoriserait certains moyens d'enquête spéciaux dans une affaire déterminée, soit toujours le même pour qu'il se familiarise avec le dossier, avec plus de temps et de distance que maintenant.

La saisie du système informatique qui deviendrait une compétence autonome de la police est la consolidation dans la loi de la jurisprudence de la Cour de cassation. Dans son arrêt du 11 février 2015, elle estime que l'exploitation de la mémoire d'un téléphone portable est une mesure découlant de la saisie, laquelle peut être effectuée lors d'une information sans autres formalités que celles prévues pour cet acte d'enquête.

Les possibilités additionnelles de droit de regard du procureur du Roi sont justifiées dans la mesure où, après l'ouverture d'objets ayant permis d'identifier le suspect, il faut demander une perquisition. Si l'on ne trouve pas de matériel à charge, cette possibilité permet d'utiliser des éléments à décharge.

Le délai d'observation a été prolongé à trois mois car, dans 65 % des cas, le délai d'un mois était prolongé par le juge d'instruction au prix de lourdeurs administratives. Cependant, ce dernier peut toujours décider d'un délai plus court.

J'ai récemment assisté à la défense d'une thèse, à Louvain, sur les formules d'enquête. La doctorante a suggéré l'utilisation d'un terme générique. Cela pourrait être une avancée dans notre Code d'instruction criminelle définitif. Nous avons essayé d'aller dans ce sens mais nous craignons de pécher contre le principe de légalité.

La proportionnalité et l'instance qui doit permettre l'enquête pourraient être mieux appréciées quand l'enquête est définie de manière générique.

Une définition générique permettrait de suivre l'évolution technologique.

03.04 Özlem Özen (PS): Je ne suis pas d'accord quand vous dites qu'il n'y a qu'un élément qui glisse

onderzoeksrechter naar het parket wordt overgeheveld. U kan de filosofie van ons gerechtelijk apparaat wijzigen maar dan moet men de rol die men de onderzoeksrechter wil toekennen grondig bespreken. Op dat punt is uw beleid van voortdurende uitholling via de opeenvolgende Potpourriwetten een kwalijke zaak.

03.05 Christian Brotcorne (cdH): Mijnheer de minister, u durft de verantwoordelijkheid voor de rol die u voor de onderzoeksrechter weggelegd ziet niet op zich te nemen. Men verwijt u dat u de bevoegdheid van de onderzoeksrechter geleidelijk uitholt zonder dat men een globaal beeld heeft.

U zegt dat er in geen enkele tekst staat dat de onderzoeksrechter zal verdwijnen. Uw deskundigen overwegen echter de onderzoeksrechter te vervangen door een rechter van het onderzoek. Er loopt dus een rode draad door dit dossier.

Waarom wil men dat probleem niet globaal aanpakken zodat men weet waar men naartoe wil? Misschien zal men op het einde van onze werkzaamheden zeggen dat men de voorgestelde optie kan volgen, maar thans gaat men er niet dieper op in.

Als u verder evolueert naar de rechter van het onderzoek of zelfs de volledige verdwijning van de onderzoeksrechter, zal wat u hier voorstelt over een of twee jaar geen zin meer hebben. De volledige wetgeving zal moeten worden herzien. Als het over uw hervormingen gaat, ontbreekt al te vaak dat overzicht dat een coherent debat mogelijk zou maken.

De **voorzitter**: De algemene bespreking is gesloten.

Bespreking van de artikelen

Wij vatten de bespreking aan van de artikelen. De door de commissie aangenomen tekst geldt als basis voor de bespreking. (Rgt 85, 4) (1966/10)

Het opschrift werd door de commissie gewijzigd in "wetsontwerp houdende diverse wijzigingen van het Wetboek van strafvordering en het Strafwetboek, met het oog op de verbetering van de bijzondere opsporingsmethoden en bepaalde onderzoeksmethoden met betrekking tot internet- en elektronische en telecommunicaties en tot oprichting van een gegevensbank stemafdrukken".

Het wetsontwerp telt 33 artikelen.

Er werden geen amendementen ingediend.

du juge d'instruction vers le parquet. Vous pouvez changer la philosophie de notre appareil judiciaire mais il faut alors discuter en profondeur de la vision que l'on veut donner au juge d'instruction. En cela, votre approche par grignotage via les "pots-pourris" successifs n'est pas saine.

03.05 Christian Brotcorne (cdH): Monsieur le Ministre, vous n'osez pas assumer la situation que vous envisagez pour le juge d'instruction. On vous reproche, par touches successives, de grignoter le pouvoir du juge d'instruction sans que l'on ait une vue d'ensemble.

Vous nous dites qu'aucun texte ne dit que le juge d'instruction va disparaître. Mais vos experts envisagent la création du juge de l'instruction plutôt que du juge d'instruction. Il y a donc un fil conducteur.

Pourquoi ne pas traiter ce problème dans sa globalité pour savoir vers quoi on va? Peut-être se dira-t-on, au terme de nos travaux, que l'option envisagée peut être suivie mais aujourd'hui, on ne l'affronte pas.

Si vous allez vers le juge de l'instruction voire la disparition totale du juge d'instruction, ce que vous proposez ici n'aura plus de sens dans un an ou deux. Il faudra revoir l'ensemble des législations. Trop souvent, par rapport à vos réformes, on manque de cette vue d'ensemble pour en débattre avec cohérence.

Le **président**: La discussion générale est close.

Discussion des articles

Nous passons à la discussion des articles. Le texte adopté par la commission sert de base à la discussion. (Rgt 85, 4) (1966/10)

L'intitulé a été modifié par la commission en "projet de loi portant des modifications diverses au Code d'instruction criminelle et au Code pénal, en vue d'améliorer les méthodes particulières de recherche et certaines mesures d'enquête concernant Internet, les communications électroniques et les télécommunications et créant une banque de données des empreintes vocales".

Le projet de loi compte 33 articles.

Aucun amendement n'a été déposé.

De artikelen 1 tot 33 worden artikel per artikel aangenomen.

Les articles 1 à 33 sont adoptés article par article.

De bespreking van de artikelen is gesloten. De stemming over het geheel zal later plaatsvinden.

La discussion des articles est close. Le vote sur l'ensemble aura lieu ultérieurement.

04 Wetsontwerp tot wijziging van de rechtspositie van de gedetineerden en van het toezicht op de gevangenen en houdende diverse bepalingen inzake justitie (1986/1-11)

- Wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van strafvordering teneinde in de mogelijkheid te voorzien om tot de verwijzing door de raadkamer de anonimiteit te bewaren van de officieren en agenten van gerechtelijke politie tegen wie een klacht met burgerlijke partijstelling is ingediend (1036/1)

- Wetsvoorstel betreffende de onafhankelijkheid en de werking van de organen van toezicht op het gevangeniswezen (1178/1)

- Wetsvoorstel tot invoeging van een artikel 458ter in het Strafwetboek, teneinde het beroepsgeheim op te heffen bij kennis van informatie waaruit blijkt dat het gevaar voor terroristische misdrijven groot is (1914/1)

04 Projet de loi modifiant le statut juridique des détenus et la surveillance des prisons et portant des dispositions diverses en matière de justice (1986/1-11)

- Proposition de loi modifiant le Code d'instruction criminelle en vue de prévoir la possibilité de conserver l'anonymat des officiers et agents de police judiciaire visés par une plainte avec constitution de partie civile jusqu'au renvoi par la chambre du conseil (1036/1)

- Proposition de loi concernant l'indépendance et le fonctionnement des organes de surveillance pénitentiaire (1178/1)

- Proposition de loi insérant un article 458ter dans le Code pénal, levant le secret professionnel en cas de connaissance d'informations relatives au danger grave d'infractions terroristes (1914/1)

Wetsvoorstellen ingediend door:

- 1036: Sabien Lahaye-Battheu, Carina Van Cauter
- 1178: Sophie De Wit, Sarah Smeyers, Goedele Uyttersprot, Kristien Van Vaerenbergh
- 1914: Georges Dallemagne, Vanessa Matz

Propositions de loi déposées par:

- 1036: Sabien Lahaye-Battheu, Carina Van Cauter
- 1178: Sophie De Wit, Sarah Smeyers, Goedele Uyttersprot, Kristien Van Vaerenbergh
- 1914: Georges Dallemagne, Vanessa Matz

Algemene bespreking

De **voorzitter**: Ik stel u voor een enkele bespreking aan dit ontwerp en deze voorstellen te wijden. (*Instemming*)

04.01 **Özlem Özen**, rapporteur: Ik verwijs naar mijn schriftelijk verslag.

Uw beleid blijft afbreuk doen aan de rechten van de rechtzoekenden.

Elke procedurele waarborg wordt beschouwd als een hindernis voor de efficiëntie van Justitie. Het belangrijkste voor u is dat men tot een beslissing komt, los van hoe rechtvaardig of transparant het proces is.

Tijdens het debat over de presentatie van uw algemene beleidsnota voor 2016 had ik ernstige twijfels bij uw proefproject voor de rechtbank van koophandel. Niemand is profeet in eigen land. Pas toen er opmerkingen van de Raad van State en de experts kwamen, hebt u dit hoofdstuk uit uw

Discussion générale

Le **président**: Je vous propose de consacrer une seule discussion à ce projet et ces propositions. (*Assentiment*)

04.01 **Özlem Özen**, rapporteur: Je renvoie à mon rapport écrit.

Votre politique continue de porter atteinte aux droits des justiciables.

Chaque garantie procédurale y est perçue comme un obstacle à l'efficacité de la Justice. Pour vous, l'essentiel est d'aboutir à une décision, qu'importe le caractère équitable et transparent du procès.

Lors du débat sur la présentation de votre note de politique générale pour 2016, j'avais de sérieux doutes quant à votre projet-pilote pour le tribunal de commerce. Nul n'est prophète en son pays. Il aura fallu attendre les commentaires du Conseil d'État et de la doctrine pour que vous retiriez ce chapitre de

ontwerp gelicht.

Het wetsontwerp bepaalt dat de identiteit van de leden van de speciale eenheden stelselmatig anoniem wordt gemaakt en dat de politie kan beslissen over het anonimiseren ingeval zulks noodzakelijk blijkt bij onderzoeken naar welomschreven misdrijven.

Deze anonimiteit kan worden behouden voor de rechtscolleges indien politieagenten voor de rechtbank getuigen en indien de verzamelde elementen ten laste worden gelegd van een beschuldigde.

Het anonieme getuigenis botst echter met het principe van een billijk proces. Het Wetboek van strafvordering staat anonieme getuigenissen echter al toe in twee gevallen, als die beslissing genomen wordt door een onderzoeksrechter.

Over het anonieme getuigenis bestaat er een omvangrijke rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. De heer Jean de Codt en hoogleraar Marie-Aude Beernaert hebben hierover commentaarartikelen geschreven. Volgens hen moet het anonieme getuigenis een beslissing van de rechter zijn, mag er geen alternatief zijn, moet het in concreto worden beoordeeld en mag het niet de doorslaggevende factor in de afloop van het proces zijn.

Als er bewijzen worden vastgesteld door anonieme politieagenten, zou een rechter zich systematisch over het behoud van de anonimiteit moeten uitspreken. Het ontwerp Potpourri IV voorziet daar echter niet in, maar wel in een gevangenisstraf en/of een boete indien de identiteit wordt bekendgemaakt.

De memorie van toelichting is gestoeld op een arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens met betrekking tot getuigen die op het proces afwezig blijven. Het Hof eist niettemin een beoordeling in concreto door een rechter. Dat zou a fortiori voor anonieme getuigen moeten gelden. Volgens Jean de Codt geldt de vereiste van de tegenspraak des te meer daar politieagenten gehoorzaamheidsplicht jegens de uitvoerende macht hebben en bij de uitoefening van hun opdracht van gerechtelijke politie deels van het Openbaar Ministerie afhangen.

We zijn niet fundamenteel tegen de anonimiteit van politieagenten maar we kunnen niet aanvaarden dat ze systematisch en ongecontroleerd zou zijn onder het mom van een billijke procesvoering en de inachtneming van de rechten van de verdediging.

votre projet.

Le projet prévoit une "anonymisation" systématique des agents des forces spéciales et une "anonymisation" décidée par la police si nécessaire pour les enquêtes sur certaines infractions.

Cet anonymat peut se prolonger devant les juridictions si les policiers témoignent en justice et si les éléments recueillis sont utilisés contre un accusé.

Or, le témoignage anonyme se heurte au procès équitable. Mais le Code d'instruction criminelle autorise déjà le témoignage anonyme dans deux cas, s'il est décidé par un juge d'instruction.

Le témoignage anonyme a fait l'objet d'une importante jurisprudence par la Cour européenne des droits de l'homme, commentée par M. Jean de Codt et la professeure Marie-Aude Beernaert. Selon eux, il faut qu'il soit décidé par un juge, qu'il n'y ait pas d'alternative, qu'il soit apprécié *in concreto*; il ne peut pas non plus être le facteur déterminant de l'issue d'un procès.

Si des preuves sont constatées par des policiers anonymes, un juge devrait systématiquement se prononcer sur le maintien de l'anonymat. Or, le projet "pot-pourri IV" ne le prévoit pas mais prévoit bien un emprisonnement et/ou une amende en cas de divulgation d'identité.

L'exposé des motifs se fonde sur un arrêt de la Cour européenne des droits de l'homme portant sur des témoins absents au procès. La Cour exige cependant une appréciation, *in concreto*, par un juge. *A fortiori* cela devrait-il valoir pour des témoins anonymes. Pour Jean de Codt, l'exigence de la contradiction est d'autant plus grande que les policiers sont tenus à un devoir d'obéissance envers le pouvoir exécutif et dépendent en partie du ministère public dans leur mission de police judiciaire.

Nous ne sommes pas fondamentalement contre l'anonymat des policiers, mais nous ne pouvons pas accepter, au nom du procès équitable et des droits de la défense, qu'il soit systématique et incontrôlé. De nombreux procès pénaux risquent de ne pas

Tal van strafprocessen dreigen bij gebrek aan ontvankelijk bewijs vast te lopen. We hebben dan ook een amendement ingediend in de commissie.

België zal het facultatieve protocol tegen foltering op grond van de Potpourri IV-wet niet kunnen ratificeren. We blijven een uitzondering in Europa. Zelfs landen als Cambodja en Mozambique zijn erin geslaagd controleorganen in te stellen die aan de in dat protocol gestelde eisen beantwoorden.

De machtsverhoudingen tussen de overheid en een individu leiden onvermijdelijk tot misbruiken wanneer er geen toezicht wordt uitgeoefend. Daarom moet de Staat aanvaarden dat hij verantwoording moet afleggen en er toezicht wordt uitgeoefend op alle situaties van vrijheidsbeneming, zoals de vasthouding in de gevangenissen, maar ook in de gesloten centra of de politiebureaus.

Een andere belangrijke kwestie betreft het toezicht op de gevangenissen. De Commissies van toezicht moeten taken inzake bemiddeling, toezicht en klachtenbehandeling cumuleren. Ze dreigen niet meer te kunnen bemiddelen door een gebrek aan onpartijdigheid en te worden overstelpt door klachten.

De rechten van de gedetineerden gaan op veel vlakken een beetje achteruit; zo worden de fouilles op het lichaam minder goed gereguleerd.

Wat de kortere tijdspanne om hoger beroep in te stellen of bezwaar aan te tekenen betreft, kan men zich afvragen in welk opzicht het bestaande systeem voor problemen zorgt? Hoeveel gedetineerden worden er vrijgelaten omdat hun rechten werden geschonden?

De regering verengt de kwestie van de gevangenissen tot het probleem van het gevaar.

Als men een classificatie afschaft, terwijl ze aangepast is aan de reclassering en aan de noden van de gedetineerden en alle wetenschappelijke studies daar het nut van aantonen, dan keren we terug naar een penitentiair landschap van een andere tijd. Zodoende laat u de vrije loop aan de willekeur van de administratie, die al onder druk staat.

Het individuele detentieplan wordt zodanig vereenvoudigd dat het een gewone administratieve formaliteit wordt in plaats van een echt reclasseringsmiddel. Zo moet dat plan bijvoorbeeld niet meer worden opgesteld in de strafinrichting waar de gedetineerde verblijft...

aboutir faute de preuves recevables. Nous avons donc déposé un amendement en commission.

La loi "pot-pourri IV" ne permettra pas à la Belgique de ratifier le protocole facultatif sur la torture. Nous demeurons une exception au sein de l'Europe. Même le Cambodge ou le Mozambique ont trouvé le moyen de mettre en place des organes de contrôle répondant aux exigences de ce protocole.

Les rapports de force entre la puissance publique et un individu, quand ils s'exercent à l'abri des regards, entraînent forcément des abus. C'est pour cela que l'État doit accepter de rendre des comptes et d'être contrôlé dans toutes les situations de privation de liberté – comme la prison – mais aussi les centres fermés ou les commissariats.

Une autre question importante est le contrôle des prisons. On impose aux commissions de surveillance de cumuler des tâches de médiation, de contrôle et de traitement des plaintes. Elles risquent, faute d'impartialité, de ne plus pouvoir faire de la médiation et d'être submergées par un trop grand nombre de plaintes.

Il y a aussi plein de petits reculs pour les droits des détenus, comme la diminution de l'encadrement des fouilles à nu.

Quant à la diminution du temps pour faire appel ou opposition, en quoi le système actuel pose-t-il problème? Combien y a-t-il de détenus relâchés parce que leurs droits n'auraient pas été respectés?

Le gouvernement réduit la question des prisons à celle de la dangerosité.

Supprimer une classification adaptée à la réinsertion et aux besoins des prisonniers, en dépit de toutes les études scientifiques, replonge la prison dans un autre temps. Vous ouvrez la voie à l'arbitraire de l'administration, déjà sous pression.

En ce qui concerne le plan de détention individuel, il est tellement simplifié qu'il en devient une formalité administrative, au lieu d'être un outil de réinsertion. Il ne doit, par exemple, plus être rédigé au sein de l'établissement où est placé le détenu...

Zonder overleg met de voorzitter van het hof van beroep voorziet dit ontwerp ook in de oprichting van kamers voor marktzaken, een Marktenhof met drie rechters. Slechts 1% van de dossiers die het hof van beroep van Brussel behandelt zou aan dit hof kunnen worden toegewezen.

De regering bevestigt hiermee dat ze kiest voor een gerecht van twee snelheden: een efficiënte en snelle justitie voor zeer grote ondernemingen en een traag gerecht met onvoldoende financiële middelen voor de rest. Die indruk wordt alleen maar versterkt door het feit dat consumenten zich niet tot dat nieuwe hof zullen kunnen wenden.

Waarom wordt er voor de aanwerving van de magistraten voor dat hof afgeweken van de gewone procedures? Is die uitzondering niet toegesneden op de advocatenkantoren die nauwe banden hebben met die grote vennootschappen?

Zullen er ten slotte niet minder magistraten beschikbaar zijn voor andere zaken als de formatie van dat Marktenhof ingevuld wordt?

Waarom werd er geen rekening gehouden met het advies van de Raad van State en van de ordes van advocaten over de nutteloze kosten? Het gebruik van een gerechtelijke procedure om een niet-betwiste schuldvordering te innen dreigt als nutteloze kosten te worden beschouwd, aangezien er een goedkopere buitengerechtelijke procedure bestaat.

De Raad van State herinnert eraan dat de buitengerechtelijke procedure, die werd ingesteld bij de Potpourri I-wet, nog niet in werking is getreden. De Raad stelt vooral dat het ontwerp niet aanvaardbaar is in het licht van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, want men kan moeilijk van tevoren bepalen dat een niet-betwiste schuldvordering effectief niet betwist zal worden.

Ten slotte beperken de fusie van de griffies en de schrapping van zittinglocaties de toegang tot justitie.

U bespaart blind zonder met de adviezen rekening te houden.

Dit wetsontwerp verwijderd de burger van de justitie en daarom zullen we het niet steunen.

04.02 Christian Brotcorne (cdH): De Potpourriwetten bevatten uiteenlopende maatregelen, waarvan sommige interessant zijn maar andere niet. Het ligt zeer moeilijk voor de oppositie om in één keer een heel pakket maatregelen goed te keuren.

Le projet crée aussi une cour des marchés à trois juges, sans que le président de la Cour d'appel n'ait été consulté. Seul 1 % des dossiers traités par la cour d'appel de Bruxelles pourrait relever de cette cour.

Le gouvernement confirme donc son choix d'une justice à deux vitesses: efficace et rapide pour les grandes entreprises, lente et sous-financée pour les autres. L'exclusion des consommateurs de cette nouvelle cour renforce cette impression.

Pourquoi le recrutement des juges de cette cour déroge-t-il aux procédures normales? Est-ce pour aller recruter dans les cabinets d'avocats proches des grandes sociétés?

Enfin, si le cadre de cette cour des marchés est rempli, y aura moins de magistrats pour les autres affaires?

Pourquoi ne pas avoir tenu compte des avis du Conseil d'État et des Ordres des avocats concernant les frais inutiles? Le recours à une procédure judiciaire pour le recouvrement d'une créance incontestée risque d'être considérée comme des frais inutiles, puisqu'il existe une procédure extrajudiciaire moins coûteuse.

Le Conseil d'État rappelle que la procédure extrajudiciaire, prévue par le "pot-pourri I", n'est pas encore entrée en vigueur. Il affirme surtout que le projet n'est pas admissible au regard des articles 10 et 11 de la Constitution car "il est difficile de pouvoir déterminer à l'avance si la créance incontestée le sera effectivement".

Enfin, la fusion des greffes et la suppression de lieux d'audience restreint l'accès à la justice.

Vous faites des économies aveugles, sans tenir compte des avis.

Nous ne soutiendrons pas ce projet de loi qui éloigne le citoyen de la justice.

04.02 Christian Brotcorne (cdH): Ces lois "pots-pourris" proposent des mesures disparates: certaines sont intéressantes; d'autres pas. Voter un ensemble de mesures en une fois est très compliqué pour l'opposition.

We hoopten dat u de verschillende bepalingen van de basiswet van 12 januari 2005 eindelijk ten uitvoer zou brengen, zoals dit ook in uw Justitieplan werd opgenomen, maar dit is dus niet het geval. Daarom zullen wij het wetsontwerp niet steunen.

Het detentietraject, het klachtenrecht en het medisch recht zijn nog steeds niet van kracht. Ik dien een amendement in opdat deze wet, die de trots van ons Parlement is geweest, op 1 januari 2018 eindelijk wordt toegepast. Volgens u is die termijn te kort en heeft de minister van Volksgezondheid te weinig tijd om de noodzakelijke budgettaire middelen te vinden om het medisch recht te integreren. U wentelt de verantwoordelijkheid af op de anderen. Het klachtenrecht is nog steeds niet effectief.

De wet-Dupont strekte tot de uitwerking van een rechtspositie waarbij de gedetineerde een rechtssubject is, en tot het bevorderen van de re-integratie, het herstel en de rehabilitatie. De wet voorzag in een individueel detentieplan. Men moest de gedetineerde respectvoller bejegenen, nauwer samenwerken met de mensen in het veld en ervoor zorgen dat de levensomstandigheden van de gedetineerde aansloten op die in de buitenwereld. We moeten vaststellen dat we er nog lang niet zijn, omdat het aan middelen of politieke wil ontbreekt.

Het enige positieve punt is de overheveling van de Centrale toezichtsraad voor het gevangeniswezen en de Commissies van toezicht van de gevangenen naar het Parlement. De sector vroeg al lang dat die organen niet meer zouden ressorteren onder de FOD Justitie, die zowel rechter als partij is in de zaken in kwestie.

Die overheveling naar het Parlement zal heel wat middelen vereisen. De minister trekt 66.000 euro uit op de begroting van de FOD Justitie, maar tijdens een colloquium werd het kostenplaatje geraamd op 1,5 à 2 miljoen euro. Werd het Parlement hierin gekend? Is het Parlement bereid om nieuwe taken op zich te nemen zonder de bijbehorende middelen? Hoe zullen we die procedures financieren? Mijnheer de minister, u wentelt de verantwoordelijkheid af op de minister van Volksgezondheid of het Parlement, zonder de bijbehorende middelen mee over te hevelen.

De Commissies van toezicht, die in de eerste plaats moeten bemiddelen, belasten met de behandeling van klachten, is onzinnig. Ze kunnen geen klachten in ontvangst nemen zonder het vertrouwen te schenden. Bovendien bestaan ze uit vrijwilligers die geen tijd hebben om een rechterlijke functie uit te

Nous espérons que vous mettriez enfin en application les différentes dispositions de la loi de principes du 12 janvier 2005. Cela figurait dans votre plan Justice mais ce n'est pas le cas. Nous ne soutiendrons donc pas le projet.

Le parcours de détention, le droit de plainte et le droit médical ne sont toujours pas en vigueur. Je dépose un amendement pour que, le 1er janvier 2018, cette loi qui a fait la fierté de notre institution soit enfin appliquée. Selon vous, le délai est trop court pour que la ministre de la Santé trouve les moyens budgétaires d'intégrer le droit médical. Vous rejetez la responsabilité sur les autres. Le droit de plainte n'est toujours pas effectif.

La loi Dupont visait à élaborer un statut juridique dans lequel le détenu est un sujet de droit et à favoriser la réinsertion, la réparation et la réhabilitation. Elle prévoyait l'élaboration d'un plan de détention individuel. Il fallait renforcer le respect du détenu et la participation d'acteurs de terrain mais également donner au détenu des conditions de vie proches de l'extérieur. Force est de constater que nous en sommes loin, par manque de moyens ou de volonté politique.

Le seul point positif est le transfert au Parlement du Conseil central de surveillance ainsi que des commissions de surveillance des prisons. Le secteur demandait depuis longtemps que ces organes ne dépendent plus du SPF Justice, juge et partie dans ces questions.

Pour être efficace, ce transfert nécessitera des moyens budgétaires conséquents. Le ministre prévoit 66 000 euros du SPF Justice alors que dans un colloque, la mesure a été évaluée entre 1,5 et 2 millions d'euros. Le Parlement a-t-il été consulté? Est-il prêt à assumer de nouvelles missions sans en avoir les moyens? Comment allons-nous effectivement financer ces procédures? Monsieur le Ministre, vous renvoyez les responsabilités vers la ministre de la Santé ou le Parlement sans transférer les moyens.

Confier le traitement des plaintes aux commissions de surveillance, dont la première mission est la médiation, n'a pas de sens. Elles ne peuvent recevoir des plaintes sans rompre la confiance. De plus, elles sont composées de bénévoles qui n'ont pas le temps d'occuper une fonction juridictionnelle.

oefenen. Men had dit beter toevertrouwd aan een extern gerechtelijk orgaan, mét de nodige middelen. We hebben via een amendement de piste van de federale Ombudsman voorgesteld, maar die werd verworpen.

We verwijderen ons van de in uw algemene beleidsnota voorgenomen concretisering van de bepalingen van de wet-Dupont. Deze tekst maakt het de gedetineerden moeilijker om bezwaar of hoger beroep aan te tekenen tegen beslissingen over hun lot. Zij zullen dat alleen nog tijdens de openingsuren van de griffies van de gevangenissen kunnen doen. Met dat voorstel toont u dat u geen benul heeft van het dagelijkse leven in de gevangenis. In het licht van de eerbiediging van de mensenrechten en het respect voor de privacy zijn naaktfouilles een schande. U beschermt de gedetineerden niet tegen misbruik, u maakt het hun net moeilijker en u verruimt de naaktfouilles nog.

Ondanks enkele positieve punten kunnen wij deze tekst niet goedkeuren.

04.03 Olivier Maingain (DéFI): Uw wetsontwerpen houden altijd wel aspecten in die een vooruitgang op juridisch gebied inhouden, zoals het centrale strafregister van rechtspersonen of het verrekenen van de onwerkzame voorlopige hechtenis met openstaande detentiedagen.

Het hoofdstuk over de uitvoering van de basiswet van 12 januari 2005, de wet-Dupont, komt nauwelijks tegemoet aan de verwachtingen.

Men gaat er op enkele punten zelfs op achteruit ten opzichte van deze wet, die ertoe strekte de gedetineerden rechtszekerheid te bieden, op basis van een aanpak die gericht is op de hoedanigheid van rechtssubject, en met de bedoeling het nadelige effect van detentie te beperken.

De sociale, economische of culturele rechten van de gedetineerde zouden niet meer verder kunnen worden beperkt dan al het geval is door zijn veroordeling. De wet voorzag in een klachtenrecht voor de gedetineerden, en in de oprichting van de Centrale toezichtsraad en de Commissies van toezicht van de gevangenissen, die tot nu toe onder de minister van Justitie ressorteren.

Met uw ontwerp worden die organen nu naar het Parlement overgeheveld. Is dat voldoende in het licht van het protocol bij het VN-Verdrag tegen foltering en andere, wrede, onmenselijke en ontorende behandeling of bestraffing van 2005? In uw ontwerp hebben de commissies enkel een mandaat voor de gevangenissen.

Avec des moyens, le recours à un organe judiciaire extérieur aurait été plus judicieux. Nous avons proposé par amendement la piste des médiateurs fédéraux, mais elle a été refusée.

Nous nous éloignons des objectifs annoncés dans votre note de politique générale de concrétiser les dispositions de la loi Dupont. Le texte complique la situation des détenus et leur capacité à interjeter les décisions qui les concernent. Les horaires que vous instaurez sont une méconnaissance de leur quotidien. Au nom du respect des droits de l'homme et de la vie privée, les fouilles à nu sont un scandale. Au lieu de protéger le détenu des abus, vous rendez leur situation plus complexe et élargissez ces fouilles.

Malgré quelques éléments positifs, nous ne pourrions soutenir ce texte.

04.03 Olivier Maingain (DéFI): Il y a toujours, dans vos projets de loi, des éléments qui apportent une avancée juridique. Je pense à la création d'un casier judiciaire central des personnes morales ou à l'imputation des jours de détention préventive inopérante.

Mais son volet relatif à la mise en œuvre de la loi de principes du 12 janvier 2005, la loi Dupont, ne rencontre que peu les attentes suscitées.

Il y a même quelques régressions par rapport à cette loi qui visait à apporter une sécurité juridique aux détenus, sur base d'une approche centrée sur la qualité de sujet de droit et avec la volonté de limiter les effets préjudiciables de la détention.

Le détenu ne pourrait plus être soumis à une limitation de ses droits sociaux, économiques ou culturels autre que celle de sa condamnation. Elle instituait un droit de plainte aux détenus. Elle mettait sur pied le conseil de surveillance et les commissions de surveillance pour chaque prison, jusqu'ici sous la coupole du ministre de la Justice.

Votre projet rattache ces organes au Parlement. Est-ce suffisant au regard du protocole à la Convention des Nations Unies contre la torture et les traitements inhumains et dégradants de 2005? Dans votre projet, les commissions n'auront mandat que pour les prisons.

Er zou een nationaal preventiemechanisme moeten worden uitgewerkt voor alle plaatsen van vrijheidsberoving. Andere staten doen dat. U had op zijn minst ook een ontwerp houdende instemming met een akkoord tussen de verschillende beleidsniveaus kunnen voorleggen.

Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen de opdracht inzake toezicht en bemiddeling en die inzake de klachtenbehandeling. De bemiddeling moet worden toevertrouwd aan een orgaan dat losstaat van de Commissie van toezicht – waarvan het personeel reeds te veel werk heeft.

Dat aparte orgaan zou garanties inzake onafhankelijkheid, onpartijdigheid en toegankelijkheid bieden. Het zou werken met voltijders die voldoende kennis met betrekking tot de penitentiaire instellingen hebben.

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens beklemtoont dat het onmogelijk is om tegelijk bemiddelaar en rechter te zijn. Het ontbreekt de leden van de commissies van toezicht aan onafhankelijkheid en onpartijdigheid en ze hebben de opleiding en de tijd niet om de klachten van de gedetineerden te behandelen. Daardoor zal het lastiger worden om de vertrouwensband die de bemiddelingsfunctie vereist, te handhaven.

Er hangt een prijskaartje aan een onafhankelijke commissie in elke gevangenis. U hebt er de middelen niet voor, en dat is jammer.

Door de samenstelling van de commissies zijn criminologen niet automatisch vertegenwoordigd. We dienen daartoe een amendement in.

De ambtelijke indeling van de gevangnissen afhankelijk van de specifieke groepen van gedetineerden, die in het wetsontwerp wordt geschrapt, was een meerwaarde in de voorbereiding van de gedetineerden op hun re-integratie.

We dienen een amendement in waarin we pleiten voor het behoud van die classificatie, die een menselijke en kwaliteitsvolle begeleiding van de gedetineerden mogelijk maakt die afgestemd is op hun specificiteit, strafmaat, leeftijd, gezondheidstoestand en bijzondere modaliteiten.

U schaft ze af terwijl u in het Masterplan gevangnissen III voorziet in de renovatie van de site van Merksplas, waar 400 gedetineerden met specifieke profielen verblijven. Die gevangenis wordt de uitzondering die de regel bevestigt.

Il faudrait établir un mécanisme national de prévention pour tous les lieux de privation de liberté. D'autres États le font. Il aurait fallu un projet d'assentiment à un accord entre les différents niveaux de pouvoir.

Il faut distinguer la mission de contrôle et de médiation et celle du traitement des plaintes. Il faut confier le traitement de la médiation à un organe distinct de la commission de surveillance – où travaillent des personnes déjà surchargées.

Cet organe distinct présenterait des garanties d'indépendance, d'impartialité et d'accessibilité. Il disposerait d'un personnel rémunéré à temps plein, avec une connaissance suffisante du milieu carcéral.

La Cour européenne des droits de l'homme insiste sur l'impossibilité d'être médiateur et juge. Les membres des commissions de surveillance n'ont ni l'indépendance, ni l'impartialité, ni la formation, ni le temps nécessaire pour traiter des plaintes de détenus. Cela compliquera le maintien du lien de confiance nécessaire à sa fonction de médiation.

Une commission indépendante au sein de chaque prison, cela a un coût. Vous n'en avez pas les moyens et c'est regrettable.

La composition des commissions ne permet pas une représentation d'office de criminologues. Nous déposons un amendement à cette fin.

Le classement d'office des prisons en fonction de groupes spécifiques de détenus supprimé dans le projet de loi, présentait une plus-value pour la préparation des détenus à leur réinsertion.

Nous déposons un amendement pour maintenir cette classification qui permet un accompagnement humain et de qualité des détenus, adaptée à leurs spécificités, durée de la peine, âge, santé et modalités spéciales.

Vous la supprimez alors que vous prévoyez, dans le Masterplan III Prisons, la rénovation du site de Merksplas hébergeant 400 détenus avec des profils spécifiques. Cette prison sera l'exception qui confirme la règle.

In de memorie van toelichting bij het wetsontwerp wordt erop aangedrongen dat het personeel dat het onderzoek aan de kledij en de foullering op het lichaam uitvoert, hiervoor een opleiding zou krijgen. Die vereiste komt in het ontwerp niet meer voor. Ik dien een amendement in om die vergetelheid recht te zetten en een en ander zo in overeenstemming met de regels van de Raad van Europa te brengen.

De beslissing om tot een foullering op het lichaam over te gaan moet genomen worden door de gevangenisdirecteur en moet onderbouwd zijn door precieze individuele aanwijzingen die de foullering verantwoorden.

Deze Europese Gevangenisregels moeten ook worden omgezet wat betreft het inspecteren van de lichaamsholten. Volgens die regels moet dat namelijk in aanwezigheid van een arts gebeuren.

De gedetineerden zullen slechts tijdens de openingsuren van de griffie verzet of beroep kunnen aantekenen. Omdat ze van hun vrijheid beroofd zijn, kunnen gedetineerden die stappen echter niet gemakkelijk ondernemen. Hun rechten worden zo dus beknot. Door het gebrek aan personeel neemt de toestemming om zich naar de griffie te begeven veel tijd in beslag, wat een bijkomende belemmering vormt.

Dit wetsontwerp houdt een aanzienlijke vooruitgang in op het vlak van de procedures. Zo wordt de anonimiteit van de ordediensten onder bepaalde voorwaarden ingevoerd en wordt er een Marktenhof bij het hof van beroep opgericht. Toch zullen we deze tekst niet steunen.

04.04 Minister **Koen Geens** (*Frans*): De maatregelen inzake de financiering en de werking van de toezichtsraad worden van kracht zodra er met het Parlement een overeenkomst over de financiering van die autonome werking is gesloten. Het is absoluut noodzakelijk dat dat orgaan onafhankelijk van het ministerie en van de minister van Justitie kan werken.

Het is geenszins mijn bedoeling om het toezicht en de klachtenbehandeling door dezelfde personen te laten uitvoeren. Dat zullen gescheiden functies zijn bij de toezichtsraden. Men zal eerst de nodige deskundigheid op het stuk van toezicht moeten verwerven voor men klachten zal mogen behandelen.

We moeten het principe van het OPCAT dringend ratificeren. Er is geen sprake van gelijktijdige actie, maar we willen niet wachten.

L'exposé des motifs du projet insiste pour que le personnel qui procède à l'examen des vêtements et à la fouille au corps ait suivi une formation. Cette exigence ne transparait pas dans le projet. Je dépose un amendement corrigeant cet oubli, se conformant aux règles du Conseil de l'Europe.

La décision de fouille corporelle, prise par le directeur de la prison, doit être motivée par des indices individualisés précis justifiant cette fouille.

Ces règles pénitentiaires devront être transposées concernant l'examen des cavités corporelles pour laquelle la présence d'un médecin est requise.

L'appel et l'opposition ne seront possibles que pendant l'ouverture du greffe. Cela restreint le droit des détenus, leur privation de liberté les empêchant d'entreprendre facilement ces démarches. L'autorisation pour se rendre au greffe prend beaucoup de temps en raison du manque de personnel, c'est encore un obstacle.

Ce projet de loi contient des avancées procédurales significatives: l'anonymat sous certaines conditions des représentants des forces de l'ordre, la création de la cour des marchés au sein de la Cour d'appel, etc. Mais nous ne le soutiendrons pas.

04.04 **Koen Geens**, ministre (*en français*): L'entrée en vigueur des mesures concernant le financement et le fonctionnement du Conseil de surveillance est prévue dès l'adoption d'une convention avec le Parlement sur le financement de ce fonctionnement autonome. Un fonctionnement indépendant du ministère et du ministre de la Justice est indispensable.

Je ne veux pas faire exercer la surveillance et la fonction de traitement des plaintes par les mêmes personnes. Ces fonctions seront distinctes au sein des conseils de surveillance. Il faudrait d'abord acquérir une compétence de surveillance avant de siéger sur les plaintes.

Nous devons ratifier d'urgence le principe de la Convention OPCAT. La simultanéité n'est pas atteinte mais nous n'allons pas attendre.

Ik heb de data van inwerkingtreding van de verschillende onderdelen van de wet-Dupont aangegeven. Uit voorzichtigheid wil ik mij niet vastpinnen op de datum van 1 januari 2018, maar we boeken enorme vooruitgang. Bij het begin van de regeerperiode hebben we de basiswet over de invrijheidstelling om medische redenen aangenomen.

Wat betreft het beroep bij de griffie van de rechtbank of bij de griffie van de gevangenis is het normaal dat wij aandringen opdat vergissingen, waarbij bijvoorbeeld laattijdig hoger beroep wordt aangetekend, zouden worden vermeden.

Inzake de foullering willen we het Verdrag tot Bescherming van de rechten van de mens in acht nemen. Voor de vrouwen althans zal de foullering in twee fasen, dus niet op een volledig naakt lichaam, moeten verlopen.

De commissie tegen foltering is een van onze voornaamste zorgen. We zullen proberen om snel mogelijk over de minimale dienstverlening trachten te onderhandelen. Dankzij deze Potpourri IV-wet zetten we een grote stap voorwaarts.

De **voorzitter**: De algemene bespreking is gesloten.

Bespreking van de artikelen

Wij vatten de bespreking aan van de artikelen. De door de commissie aangenomen tekst geldt als basis voor de bespreking. (Rgt 85, 4) (1986/11)

Het wetsontwerp telt 182 artikelen.

Ingediende amendementen:

Art. 183(n)

- 99 - Christian Brotcorne (1986/12)

De bespreking van de artikelen is gesloten. De stemming over het aangehouden amendement en over het geheel zal later plaatsvinden.

05 Wetsontwerp tot wijziging van de artikelen 335 en 335ter van het Burgerlijk Wetboek betreffende de wijze van naamsoverdracht aan het kind (2220/1-4)

- Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, met betrekking tot de toekenning van de familienaam (1743/1)
- Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, met het oog op de totstandbrenging van gelijkheid tussen mannen en vrouwen bij de

J'ai expliqué les dates d'entrée en vigueur des différentes parties de la loi Dupont. Par prudence, je ne m'engage pas pour le 1er janvier 2018 mais nous réalisons un immense progrès. Nous avons fait passer la loi de base sur la libération pour raisons médicales en début de législature.

Pour ce qui concerne l'appel auprès du greffe du tribunal ou du greffe de la prison, notre insistance est normale pour éviter les fautes, notamment des dépôts d'appel tardifs.

Pour la fouille, nous voulons suivre la Convention des droits de l'homme. Au moins pour les femmes, la fouille devra se dérouler en deux temps, sans nudité complète.

La commission contre la torture est une de nos grandes préoccupations. Nous essayerons de négocier vite le service minimum dans les meilleurs délais. Ce "pot-pourri IV" nous fait faire un grand progrès.

Le **président**: La discussion générale est close.

Discussion des articles

Nous passons à la discussion des articles. Le texte adopté par la commission sert de base à la discussion. (Rgt 85, 4) (1986/11)

Le projet de loi compte 182 articles.

Amendements déposés:

Art. 183(n)

- 99 - Christian Brotcorne (1986/12)

La discussion des articles est close. Le vote sur l'amendement ainsi que sur l'ensemble aura lieu ultérieurement.

05 Projet de loi modifiant les articles 335 et 335ter du Code civil relatifs au mode de transmission du nom à l'enfant (2220/1-4)

- Proposition de loi modifiant le Code civil en ce qui concerne l'attribution du nom de famille (1743/1)
- Proposition de loi modifiant le Code civil en vue d'instaurer l'égalité de l'homme et de la femme dans le mode de transmission du nom à l'enfant (2014/1)

wijze van naamsoverdracht aan het kind (2014/1)
- Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, teneinde te voorzien in gendergelijkheid bij de overdracht van de naam aan het kind (2145/1)

Wetsvoorstellen ingediend door:

- 1743 : Olivier Maingain, Véronique Caprasse
- 2014 : Karine Lalieux, Julie Fernandez Fernandez, Daniel Senesael, Laurette Onkelinx, Eric Massin, Fabienne Winckel, Özlem Özen
- 2145 : Muriel Gerkens, Evita Willaert, Georges Gilkinet, Jean-Marc Nollet, Kristof Calvo

Algemene bespreking

De **voorzitter**: Ik stel u voor een enkele bespreking aan dit ontwerp en deze voorstellen te wijden. (*Instemming*)

05.01 Karine Lalieux, rapporteur: Ik verwijs naar het schriftelijk verslag.

De **voorzitter**: Dan hebt u nu het woord in naam van uw fractie.

05.02 Karine Lalieux (PS): We zullen deze tekst goedkeuren, maar we betreuren dat we inderhaast hebben moeten werken aan een wetsontwerp dat alle kinderen en alle ouders aangaat. Er moest echter worden gereageerd op het arrest van het Grondwettelijk Hof.

We wisten dat de goedgekeurde wet discriminerend was, omdat de vader een vetorecht kreeg, maar ook dat ze een stap vooruit betekende, omdat ze het eindelijk mogelijk maakte om een dubbele naam te geven en daardoor de naam van de moeder door te geven. We waren verheugd over het bij het Grondwettelijk Hof ingestelde beroep tegen die wet en het advies van het hof waarin er ons werd gevraagd de wet bij te sturen. Deze tekst is een compromis. We hebben voorgesteld om de toekenning van de naam van de vader gevolgd door die van de moeder te systematiseren. De andere optie was de alfabetische volgorde, die niet discriminerend is omdat de tweede naam gekozen kan worden voor de overdracht aan de tweede generatie. Het verheugt me dat er niet voor het lotingsysteem werd geopteerd.

Zoals bepaald in het wetsvoorstel dat ik in 2002 heb ingediend, ligt de echte oplossing voor de Staat in de verplichting om de dubbele naam door te geven. Volgens dat voorstel kreeg een kind dat enkel een moeder heeft ook twee namen, en was er dus geen sprake van discriminatie. Misschien kunnen we dat

- Proposition de loi modifiant le Code civil en vue d'instaurer l'égalité de l'homme et de la femme dans le mode de transmission du nom à l'enfant (2145/1)

Propositions de loi déposées par:

- 1743 : Olivier Maingain, Véronique Caprasse
- 2014 : Karine Lalieux, Julie Fernandez Fernandez, Daniel Senesael, Laurette Onkelinx, Eric Massin, Fabienne Winckel, Özlem Özen
- 2145 : Muriel Gerkens, Evita Willaert, Georges Gilkinet, Jean-Marc Nollet, Kristof Calvo

Discussion générale

Le **président**: Je vous propose de consacrer une seule discussion à ce projet et ces propositions. (*Assentiment*)

05.01 Karine Lalieux, rapporteur: Je renvoie à mon rapport écrit.

Le **président**: Vous avez à présent la parole au nom de votre groupe.

05.02 Karine Lalieux (PS): Nous voterons ce texte mais nous regrettons d'avoir dû travailler dans l'urgence pour un projet de loi qui concerne tous les enfants et tous les parents. Mais il fallait répondre à l'arrêt de la Cour constitutionnelle.

Nous savions que la loi votée était discriminatoire, puisqu'elle donnait un droit de veto au père, mais qu'elle constituait un progrès en permettant enfin de transmettre un double nom et donc le nom de la mère. Nous étions ravis du recours contre cette loi à la Cour constitutionnelle et de l'avis de cette dernière nous demandant de rectifier la loi. Ce texte est un compromis. Nous avons proposé de systématiser l'attribution du nom du père suivi du nom de la mère. L'autre option était l'ordre alphabétique qui n'est pas discriminatoire puisque le deuxième nom peut être choisi pour être transmis à la deuxième génération. Je me réjouis de l'abandon du tirage au sort.

Comme dans ma proposition de 2002, la vraie solution pour l'État est l'obligation de transmettre le double nom de famille. La proposition prévoyait deux noms s'il n'y avait qu'une mère, il n'y avait pas de discrimination. Peut-être y arriverons-nous lors d'une prochaine législature.

doel in een volgende legislatuur bereiken.

We zullen dit wetsontwerp steunen.

05.03 Muriel Gerkens (Ecolo-Groen): Mevrouw Lalieux en ikzelf hebben sinds 1999 deelgenomen aan de werkzaamheden rond dit wetsvoorstel.

Een werkgroep bestaande uit vrouwelijke parlementsleden van alle politieke fracties formuleerde een goed voorstel, de dubbele naam, dat door de mannelijke parlementsleden echter werd afgewezen. Het werk werd dus voortgezet en mondde uit in de tekst van 2014, waarbij als er geen keuze gemaakt wordt of in geval van onenigheid tussen de ouders de naam van de vader wordt toegekend. Dat was discriminerend en kon aanleiding geven tot beroepsprocedures, maar werd door de toenmalige regering gehandhaafd.

Nu moeten we die wet corrigeren, maar dat gebeurt helaas overhaast. We hadden nochtans sinds het begin van de zittingsperiode wetsvoorstellen ingediend en we beschikten over adviezen waaronder dat van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen.

Nu gaat het om de volgorde van de twee namen. Er werd namelijk terecht beslist dat bij onenigheid tussen de ouders of indien ze geen keuze maken, de dubbele naamgeving wordt opgelegd. Er wordt geopteerd voor de alfabetische volgorde. We worden hier echter geconfronteerd met een mogelijke discriminatie, omdat het uiteindelijke resultaat bekend is. Dit heeft het Grondwettelijk Hof aan de kaak gesteld.

05.04 Karine Lalieux (PS): Ik ben het daar niet mee eens. Belangrijk bij de keuze van de ouders voor de dubbele naamgeving is dat de gelijkgerechtigdheid gerespecteerd wordt. Daarbij is de volgorde van de namen niet zo belangrijk.

05.05 Olivier Maingain (DéFI): Ik volg de juridische redenering van mevrouw Gerkens niet. De voorspelbaarheid van de wet lost het eventuele conflict tussen de ouders op en perkt hun keuzevrijheid in. Geen enkel systeem biedt echter een perfecte gelijkheid, maar in de huidige wet was het exclusieve vetorecht van de vader onaanvaardbaar. Die door het Grondwettelijk Hof gewraakte genderdiscriminatie wordt uit het wetsontwerp gelicht.

05.06 Muriel Gerkens (Ecolo-Groen): Men schrapt een discriminatie tussen mannen en vrouwen, maar de optie van de alfabetische volgorde impliceert dat

Nous voterons oui à ce projet de loi.

05.03 Muriel Gerkens (Ecolo-Groen): Mme Lalieux et moi avons participé aux travaux relatifs à cette proposition depuis 1999.

Un groupe de travail composé de femmes parlementaires de toutes les familles politiques qui a abouti à une bonne proposition, le double nom, que les hommes parlementaires ont refusé. Le travail s'est donc poursuivi jusqu'au texte de 2014 qui, en cas d'absence de choix ou de désaccord attribuait le nom du père, ce qui était discriminatoire et appelait un recours mais qui a été maintenu par le gouvernement de l'époque.

Aujourd'hui nous devons corriger cette loi mais dans la précipitation malheureusement, alors que des propositions de loi étaient déposées depuis le début de la législature et que nous disposions d'avis, dont celui de l'Institut pour l'égalité des femmes et des hommes.

Les enjeux actuels portent sur l'ordre des deux noms puisqu'il a été décidé, et c'est une bonne chose, qu'en cas d'absence de choix ou de désaccord, le double nom sera imposé selon l'ordre alphabétique. On se retrouve face à une discrimination possible liée à la connaissance du résultat final qui a été dénoncée par la Cour constitutionnelle.

05.04 Karine Lalieux (PS): Je ne suis pas d'accord, dans le choix des parents d'un double nom de famille, l'important est cette parité et non l'ordre des noms.

05.05 Olivier Maingain (DéFI): Je ne peux suivre le raisonnement juridique de Mme Gerkens. Certes la prévisibilité de la loi donne la solution au conflit éventuel entre les parents, réduisant ainsi leur liberté de choix. Aucun système n'offre une égalité parfaite mais ce qui était inacceptable dans la loi actuelle, c'était le droit de veto du seul père. Cette discrimination de genre, sanctionnée par la Cour constitutionnelle, disparaît du projet.

05.06 Muriel Gerkens (Ecolo-Groen): On supprime une discrimination entre hommes et femmes mais l'option de l'ordre alphabétique

een van de partners weet dat zijn naam eerst zal komen. Dat is storend. De loting, waarbij men het resultaat niet op voorhand kent, verzekert de gelijkheid tussen partners en pookt conflicten niet op.

Ik wil de instrumenten vinden om een daadwerkelijke gelijkheid te bewerkstelligen en om de partners te 'dwingen' het vooraf eens te worden teneinde een diskwalificerende procedure te vermijden. We zijn blij dat voor meedouders hetzelfde mechanisme als voor een vader en een moeder geldt en dat er een retroactiviteit van zes maanden is ingebouwd. Er zal een informatiecampagne nodig zijn, want veel jonge ouders kennen de geldende bepalingen niet.

Onze fractie had veel kritiek op de discriminatie tussen de vader en de moeder in de huidige wetgeving, maar steunde de tekst omdat ze de dubbele naam belangrijk vond. We zullen ons bij de stemming over deze bepaling onthouden, want we menen dat er een billijker systeem kon worden uitgewerkt.

05.07 Christian Brotcorne (cdH): In 2014 hebben we een fout begaan toen we een vorm van discriminatie invoerden waarvan we wisten dat het Grondwettelijk Hof er in een beroepsprocedure brandhout van zou maken. Het slaat echter nergens op dat we ons verheugen over de vernietiging van een wet die we zelf hebben goedgekeurd. Ter wille van de rechtszekerheid moest de dubbele naam worden ingevoerd, ongeacht de volgorde van de namen. De vandaag voorgestelde oplossing biedt nog een keuze aan de ouders.

Bij onenigheid zal de alfabetische volgorde bepalend zijn voor de naam die eerst komt. Ik heb het gevoel dat er een nieuwe vorm van discriminatie wordt ingevoerd, die niet meer is gebaseerd op gender, maar op het bevoorrecht van de naam die in een alfabetische rangschikking eerder voorkomt. Het risico bestaat dan ook dat het Grondwettelijk Hof deze tekst vernietigt. De Raad van State wijst erop dat het belangrijk is dat kinderen zo vlug mogelijk een familienaam hebben en dat de keuze van een naam voor een kind geen grondrecht is van de ouders. De enige juridisch sluitende oplossing is de dubbele naamgeving, ongeacht de volgorde van de namen.

Ouders zouden op zo een moment niet moeten bakkeleien, maar net volop van die blijde gebeurtenis moeten genieten.

We zullen ons onthouden.

implique qu'un membre du couple sait que son nom sera le premier. C'est dérangeant. Le tirage au sort dont on ignore le résultat, assure l'égalité entre partenaires et n'aggrave pas les conflits.

Mon objectif est de trouver les moyens de favoriser une égalité réelle et de "forcer" les partenaires à conclure un accord préalable pour éviter une procédure disqualifiante. Nous apprécions le mécanisme identique pour les coparentes et pour un père et une mère ainsi que l'effet rétroactif de six mois. Une campagne d'information sera nécessaire car beaucoup de jeunes parents ignorent les dispositions en vigueur.

Notre groupe avait sévèrement critiqué la discrimination entre le père et la mère de la législation actuelle mais avait soutenu le texte car il jugeait le double nom important. Nous nous abstiendrons pour la présente disposition car nous estimons qu'il était possible de trouver un système plus équitable.

05.07 Christian Brotcorne (cdH): En 2014, nous avons fait une erreur en introduisant une discrimination dont nous savions qu'elle ne passerait jamais un recours constitutionnel. Mais nous réjouissons de l'annulation d'une loi que nous avons votée est un non-sens. La sécurité juridique commandait d'imposer le double nom, quel que soit l'ordre. La solution proposée aujourd'hui offre encore un choix aux parents.

En cas de désaccord, le premier du double nom sera choisi selon l'ordre alphabétique. J'ai le sentiment qu'on réintroduit une discrimination qui n'est plus basée sur le genre mais sur un privilège alphabétique. Ainsi, le risque d'une annulation par la Cour constitutionnelle existe. Le Conseil d'État rappelle que ce qui compte, c'est que l'enfant ait, le plus rapidement possible, un patronyme, et que ce n'est pas un droit fondamental des parents que de choisir le nom de l'enfant. La seule solution juridique est le double nom, quel que soit le sens de celui-ci.

Il ne faut pas qu'un conflit puisse intervenir entre des parents dans un moment qui doit être un moment de réjouissance.

Nous nous abstiendrons.

05.08 Olivier Maingain (DéFI): Ik ben blij dat de regering zich aangesloten heeft bij mijn voorstel en dat we evolueren naar meer rechtszekerheid. Ik begrijp de opmerking dat de alfabetische volgorde een van beide partners bevoordeelt indien er tussen de ouders onenigheid is of indien ze geen naamkeuze maken. Maar dat is geen discriminatiegrond.

Het Grondwettelijk Hof heeft wat het 'het vetorecht van de vader' heeft genoemd vernietigd omdat het stoelde op genderdiscriminatie.

De alfabetische volgorde is geen grond voor discriminatie. De oplossing lijkt me dus juridisch waterdicht.

De naam van de vader krijgt nog altijd vaak de overhand, door traditie of doordat men er niet bij stilstaat. De keuzevrijheid zorgt geleidelijk aan voor meer draagvlak. Het zijn trage evoluties die hebben geleid tot gelijkheid met betrekking tot de uitoefening van het ouderlijke gezag.

Dit is een nuttige oplossing voor ouders die een dubbele naam wensen te geven.

Men moet de ouders de keuzevrijheid laten en aansturen op een akkoord binnen het koppel.

Voor een loting is de tussenkomst van de ambtenaar van de burgerlijke stand noodzakelijk, die daar wellicht niet zo happig op is.

De ouders moeten eerst de mogelijkheid krijgen om gezamenlijk een keuze te maken. We mogen hopen dat ze verstandig genoeg zijn om te weten wat ze willen voor hun kind. We moeten zoveel mogelijk de keuze aan de ouders laten: de combinatie van bepaalde namen in een verplichte volgorde kan voor het kind immers kwalijke gevolgen hebben.

De regering heeft voor een goede oplossing gekozen die aansluit bij de mijne. Dat zal de rust doen weerkeren in het licht van het arrest van het Grondwettelijk Hof.

05.09 Benoît Friart (MR): Bij het begin van de 21ste eeuw heeft een kind misschien geen twee namen nodig maar wel veel liefde.

In vele families zijn er zoveel problemen dat men het hier misschien wel over belangrijkere zaken zou kunnen hebben dan over zo een futiliteit. En hoe zullen de genealogen er nog wijs uit kunnen worden?

05.08 Olivier Maingain (DéFI): Je me réjouis que le gouvernement ait rejoint ma proposition et que l'on converge vers plus de sécurité juridique. Je comprends l'observation selon laquelle l'ordre alphabétique avantage l'un des deux époux en cas de désaccord ou de refus de choix. Mais ce n'est pas une cause de discrimination.

La Cour constitutionnelle a annulé ce qu'elle a appelé le "droit de veto du père" parce qu'il était fondé sur une discrimination liée au genre.

Aucune discrimination n'est liée à l'ordre alphabétique. Aussi la solution me semble-t-elle juridiquement certaine.

La prévalence du nom du père demeure très forte par tradition ou absence de réflexion. La liberté de choix permet de susciter l'adhésion par étapes. Ce sont de lentes évolutions qui ont amené l'égalité dans l'autorité parentale.

Cette solution sera utile aux parents qui souhaitent donner le double nom.

Il faut laisser la liberté de choix et favoriser l'accord au sein du couple.

Le tirage au sort demande l'intervention de l'officier de l'état civil, qui pourrait avoir quelques réticences à se prêter à cet exercice.

Il faut permettre d'abord aux parents de faire ce choix de commun accord. On peut espérer qu'ils aient l'intelligence de savoir ce qu'ils veulent pour leur enfant et de comprendre aussi que certaines associations de noms peuvent être malheureuses!

La solution du gouvernement est heureuse et rejoint la mienne. Elle apportera l'apaisement au regard de la nécessité imposée par l'arrêt de la Cour constitutionnelle.

05.09 Benoît Friart (MR): En ce début de XXIe siècle, l'enfant n'a peut-être pas besoin de deux noms mais certainement de beaucoup d'amour.

Il y a tellement de difficultés dans beaucoup de familles qu'il y a peut-être des sujets plus importants à discuter ici qu'une futilité. Et comment les généalogistes s'y retrouveront-ils?

05.10 Karine Lalieux (PS): Telkens als vrouwen rechten hebben verworven, werden die als 'futiliteiten' afgedaan. We leven in de 21ste eeuw, maar als men u hoort praten, waant men zich in de 19de eeuw! Ik veronderstel dat de MR het 'futiele' ontwerp van de regering zal goedkeuren. Het ontgoochelt me dat uitgerekend een liberaal zich zo over de gelijkheid tussen mannen en vrouwen uitlaat. Ik hoop dat u die uitspraken weer zult inslikken.

05.11 Benoît Friart (MR): U moet mijn woorden niet letterlijk nemen. Men mag het onderwerp ook niet aangrijpen om de barricaden op te gaan voor de vrouwenemancipatie, als u misschien dacht dat u nog niet geëmancipeerd genoeg was...

05.12 Muriel Gerkens (Ecolo-Groen): Dat soort uitspraken wordt altijd gedaan om de naam van de vader beschermen, met allerlei voorwendsels. In 2014 heeft de meerderheid beslist om de discriminatie tussen vader en moeder weg te werken, met respect voor beide ouders. Dat vervangt de liefde, de opvoeding of het respect die kinderen moeten krijgen niet.

05.13 Damien Thiéry (MR): Bij de MR hebben we hierover een discussie gevoerd en hebben we een consensus bereikt. Ik heb de allusie van de heer Maingain begrepen. In onze partij mag eenieder over dergelijke onderwerpen in eer en geweten stemmen.

We zullen morgen voor het ontwerp stemmen omdat er een diepgaand en positief debat heeft plaatsgevonden in het belang van zowel mannen als vrouwen.

Men zou moeten overwegen om de 'Conseil des droits de l'homme' om te dopen tot 'Conseil des droits humains', dan zou ook dat genderverschil uit de wereld geholpen zijn.

05.14 Minister Koen Geens (Frans): In de ons omringende landen hanteert men uiteenlopende oplossingen, waar altijd wel sprake is van enige willekeur. In Nederland primeert de naam van de vader. In Luxemburg wordt er geloot. In Frankrijk geldt de alfabetische volgorde. Wij volgen het Franse voorbeeld.

Er waren nog andere oplossingen mogelijk. We hebben nagedacht over een collectieve loting: om de zes maanden zou men beslissen of de alfabetische volgorde omgedraaid wordt (van A tot Z of van Z tot A). Op die manier weet men bij de conceptie niet of de gewone dan wel de omgekeerde alfabetische volgorde zal gelden.

05.10 Karine Lalieux (PS): À chaque fois que les femmes ont conquis des droits, on a dit que c'étaient des "futilités". Nous sommes au XXIe siècle mais vous tenez un discours du XIXe siècle! J'imagine que le MR votera le projet "futile" du gouvernement! Venant d'un libéral, vos propos sur l'égalité homme-femme sont décevants. J'espère que vous les retirerez.

05.11 Benoît Friart (MR): Prenez cela au second degré. Il ne faudrait pas que ce sujet serve à promouvoir l'émancipation des femmes, si vous pensiez que vous ne l'étiez pas encore assez.

05.12 Muriel Gerkens (Ecolo-Groen): Ce type d'intervention survient toujours pour défendre le nom du père, sous différents prétextes. En 2014, une majorité s'est prononcée pour abolir la discrimination entre père et mère dans le respect mutuel des partenaires parents. Cela ne remplace pas l'amour, l'éducation ou le respect dû aux enfants.

05.13 Damien Thiéry (MR): Au MR, nous avons eu un débat sur ce sujet et nous sommes arrivés à un consensus. J'ai compris l'allusion de M. Maingain. Au sein de notre formation, pour ces sujets, chacun a le droit de voter en son âme et conscience.

Demain, nous soutiendrions le projet car le débat a eu lieu en profondeur et est resté très positif, dans l'intérêt des hommes et des femmes.

Il faudrait envisager de renommer le Conseil des droits de l'homme en "Conseil des droits humains", pour qu'il n'y ait plus de différence entre les genres.

05.14 Koen Geens, ministre (en français): Dans les pays qui nous entourent, les solutions divergent, avec toujours une part d'arbitraire. Aux Pays-Bas, c'est le nom du père qui prévaut. Au Luxembourg, on tire au sort. En France, c'est l'ordre alphabétique. Nous suivons le modèle français.

D'autres solutions étaient possibles. Nous avons réfléchi au tirage au sort collectif: tous les six mois, on dirait si c'est de A à Z ou de Z à A. De sorte qu'au moment de la conception, on ne sache pas quel sera l'ordre alphabétique!

Wij hebben dus grondig nagedacht.

Nous avons donc beaucoup réfléchi.

Aangezien ik niet zou willen dat het debat besloten wordt in de naam van de vader, geef ik het woord graag aan mevrouw Sleurs.

Comme je ne veux pas que le débat soit clôturé au nom du père, je cède la parole à Mme Sleurs.

05.15 Staatssecretaris **Elke Sleurs** (*Frans*): Ik dank de fracties van de oppositie die ons niet-discriminerende, pragmatische en praktische voorstel steunen.

05.15 **Elke Sleurs**, secrétaire d'État (*en français*): Je remercie les groupes de l'opposition qui soutiennent notre proposition non discriminatoire, pragmatique et pratique.

05.16 **Muriel Gerken** (Ecolo-Groen): Een loting kan via de computer gebeuren.

05.16 **Muriel Gerken** (Ecolo-Groen): Un tirage au sort peut se faire via un ordinateur.

Ik moet glimlachen wanneer men erop wijst dat een alfabetische werkwijze die jaarlijks zou variëren, of een collectieve stemming, de vrouwen de mogelijkheid zou geven om de situatie te beïnvloeden en hun baby 'op het juiste moment' te plannen.

Cela m'a fait sourire qu'on mette en évidence que si on procède par ordre alphabétique ou par vote collectif, on donne la possibilité à la femme d'influencer les choses et de faire le bébé au bon moment.

05.17 Minister **Koen Geens** (*Frans*): In het voorstel was er sprake van zes maanden. Voor zover ik weet duurt een zwangerschap negen maanden.

05.17 **Koen Geens**, ministre (*en français*): La proposition était tous les six mois. Une grossesse dure neuf mois.

De **voorzitter**: De algemene bespreking is gesloten.

Le **président**: La discussion générale est close.

Bespreking van de artikelen

Discussion des articles

Wij vatten de bespreking aan van de artikelen. De door de commissie aangenomen tekst geldt als basis voor de bespreking. (Rgt 85, 4) (2220/4)

Nous passons à la discussion des articles. Le texte adopté par la commission sert de base à la discussion. (Rgt 85, 4) (2220/4)

Het wetsontwerp telt 5 artikelen.

Le projet de loi compte 5 articles.

Er werden geen amendementen ingediend.

Aucun amendement n'a été déposé.

De artikelen 1 tot 5 worden artikel per artikel aangenomen.

Les articles 1 à 5 sont adoptés article par article.

De bespreking van de artikelen is gesloten. De stemming over het geheel zal later plaatsvinden.

La discussion des articles est close. Le vote sur l'ensemble aura lieu ultérieurement.

De vergadering wordt gesloten om 23.01 uur. Volgende vergadering donderdag 22 december 2016 om 14.15 uur.

La séance est levée à 23 h 01. Prochaine séance le jeudi 22 décembre 2016 à 14 h 15.